

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 11

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Β'

Αἱ ἄρισται προϋποθέσεις τῆς ὑγιοῦς βουλητικῆς ἐνεργείας, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας, δημιουργοῦνται κατ' ἀπαράμιλλον τρόπον διὰ τοῦ ὀρθοδόξου ποιμαντικοῦ ἔργου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ αἴτημα τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἀξιολογικῆς μυωπίας ἢ τυφλώσεως, ὁ ποιμὴν δεόν νὰ φροντίζη ὥστε ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ἀτμόσφαιρα μὲ τὸν Χριστοκεντρικὸν καὶ μυσταγωγικὸν της χαρακτῆρα νὰ δημιουργῇ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πιστῶν ζῶντα ἀξιολογικὰ βιώματα. Πρέπει νὰ ἀναζωπυρῇ καὶ ἀναφλέγη ὅλους τοὺς μυχαιτάτους καὶ εὐγενεῖς ἀξιολογικοὺς πόθους. Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον δὲν πρέπει νὰ ὀδηγῇ τοὺς πιστοὺς εἰς ἕνα νοσηρὸν μυστικισμὸν καὶ εἰς μίαν μονομερῆ κατάφασιν τῶν θρησκευτικῶν ἀξιῶν, ἀποξενοῦσαν αὐτοὺς τῶν λοιπῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως πρέπει νὰ ὑποβοηθῇ αὐτοὺς, διὰ νὰ βλέπουν καὶ νιοθετοῦν ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς ἀξίας καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον σύμμετρον πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα αὐτῶν. Τὸ γνήσιον ὀρθόδοξον ποιμαντικὸν ἔργον σημαίνει τὴν ἀρίστην καταπολέμησιν τῆς ἀξιολογικῆς μυωπίας ἢ τυφλώσεως, διότι καθαίρει καὶ διανοίγει τοὺς πνευματικοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀποκαλύπτει εἰς αὐτοὺς τὸ πλήρωμα τῶν ἀξιῶν καὶ μάλιστα ἐν τῇ ὀρθῇ ἱεραρχικῇ σχέσει αὐτῶν.

Ἐπειτα ἡ ὑπὸ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἀναγνώρισις τοῦ πληρώματος τῶν ἀξιῶν δημιουργεῖ πανίσχυρον σύμπλεγμα βουλευτικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἄφυχον ἄθροισμα, ἀλλὰ δυναμικὴν ἱεραρχικὴν τάξιν, ἀδιάσπαστον ὁλότητα, εἰς τὴν ὁποίαν πάντες οἱ ἐπὶ μέρους ἀξιολογικοὶ σκοποὶ (γνωστικοί, αἰσθητικοί, κοινωνικοί, ἠθικοὶ κ.λ.π.) ὑποτάσσονται ὑπὸ μίαν θεμελιώδη ἀξιολογικὴν ὅσπην καὶ κατεύθυνσιν καὶ ὑπὸ ἓν σύνθημα: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστὸς» (Κολ. γ', 11). Τὸ σύμπλεγμα τῶν ἐλατηρίων τούτων, τὸ ὁποῖον ἔχει σχέσιν πρὸς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ φωτὸς καταναζαζομένας πτυχὰς τῆς ζωῆς μας, κινητοποιεῖ ὁλόκληρον τὸν ψυχοσωματικὸν ὄργανισμὸν (διάνοιαν, συναίσθημα, βούλησιν καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα) καὶ αἰχμαλωτίζει «πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. ι', 5), εἰς τρόπον, ὥστε ὁ πιστὸς ἀποβαίνει «καινὴ κτίσις καὶ περιπατεῖ ἐν καινότητι ζωῆς» (Γαλ. ζ', 15. Ῥωμ. ζ', 4).

Ἐκτὸς τούτων, τὸ ὀρθόδοξον ποιμαντικὸν ἔργον ἐμπνέει εἰς τὴν ψυχὴν τὸ θάρρος, διότι καθιστᾷ συνειδητόν, ὅτι ὁ δυναμισμὸς τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πιστοῦ ἀξιολογικῶν ἐλατηρίων γίνεται μεγαλύτερος ἀπ' ἐνὸς διὰ τῆς πεποιθήσεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγε «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ', 13), καὶ ἀπ' ἐτέρου διὰ τῆς ἀκραδάντου βεβαιότητος περὶ τοῦ ὅτι τὸ ὀρθόδοξον μορφωτικὸν ἰδεῶδες δὲν εἶναι ἀπροσπέλαστον, χιμαιρικὸν καὶ ἀπραγματοποιήτον, ἀλλὰ δύναται νὰ γίνῃ ζῶσα πραγματικότητα, ὡς ἀποδεικνύει τὸ παράδειγμα τῶν ἡρώων τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Ὁ ὀρθόδοξος πιστὸς ἀκούει πάντοτε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «θαρσεῖτε» (Μάρκ. ζ', 50. Ἰωάν. ις', 33). Τὰ πανίσχυρα ὄπλα, τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύει ὁ ὀρθόδοξος ποιμὴν, ὅπως εἶναι τὰ ὄπλα τῆς νήψεως, τῆς ὑγιοῦς ἀσκήσεως, τῆς νηστείας, τῆς προσευχῆς, τῆς Θείας Κοινωνίας κ.τ.τ. ὀδηγοῦν τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν εἰς συνεργασίαν μὲ τὴν Θεῖαν Χάριν, ἥτις, ὡς προσφνῶς ἔχει λεχθῆ, εἶναι τρόπον τινὰ «ἡ οὐρανία ἀκτίς, ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἥλιου προσπίπτουσα ἐπὶ τοῦ μεμαραμένου ἄνθους, εἰς τρόπον, ἵνα ὁ ἄνθος διανοίγῃ τὰ πέταλα καὶ ἀνορθοῦται μωρόεν καὶ

καλλιφύλλον. Ἰδίως ἡ δύναμις τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως δημιουργεῖ τὸν ἀπαράμιλλον ἐκεῖνον εἰς τὴν ψυχὴν δυναμισμὸν, ὁ ὁποῖος διαλύει τὴν πνευματικὴν ζόφωσιν, σχίζει τὸ πικρὸν δίκτυον καὶ πλέγμα τῶν κακῶν ἐνστικτωδῶν ῥοπῶν, προδιαθέσεων, σννηθειῶν καὶ παθῶν, ἐκμηδενίζει τὸν δυναμισμὸν τῆς παραλυσίης τὸ ἀγωνιστικὸν νεῦρον τῆς βουλήσεως ἐσωτερικῆς πέμπτης φάλαγγος, ἀπομακρύνει ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ἡσσανος προσπαθείας καί, τὸ σπουδαιότερον, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικοτήτων, ἐκκολλάπτει ἐντὸς τῆς ψυχῆς νέας δυνατότητας καὶ συντελεῖ, ὥστε ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος νὰ ἐκσπᾶ καὶ ἀναπηδᾷ ὁ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος θραύει βαρείας ἀλύσεις καὶ θρυμματίζει μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμά.

*

Ὡς διηγοῦνται, ὁ Μιαούλης ὡς νέος ἦτο μέθυσος. Διήρχετο τὰς ἡμέρας του εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα μὲ φιλονικίας. Μόλις ὁμως ἠκούσθη ἡ σάλπιξ τῆς ἐλευθερίας, ἥτις ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως μέχρι τοῦ Ταινάρου ἐκάλεσε τοὺς ὑποδοῦλους εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ Δάζαρος Κουντουριώτης ἐπλησίασε τὸν Μιαούλην καὶ μὲ λόγους ἐμπνευσμένους ἔθιξε τὴν εὐαίσθητον χορδὴν τῆς καρδίας του. «Ἄνδρέα, τοῦ εἶπε, εἶναι καιρὸς πιά νὰ ἀρνηθῆς τὸν ἑαυτόν σου. Ἡ Πατρίδα ζητεῖ τὴ λεβεντιά σου. Ἄφησε τὴ μέθη καὶ μέθυσε μὲ τὸ λαϊκὸ κρασί, ποὺ λέγεται ἀγάπη γιὰ τὴν Πατρίδα». Ὁ Ἄνδρέας Μιαούλης ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔγινεν ἄλλος ἄνθρωπος. Ἠρώθη τὰ πάντα. Δὲν μετέβη ἄλλην φορὰν εἰς τὰ καπηλεῖα. Εἷς ἔρωσ ἐφλόγισε τὰ στήθη του: Νὰ ἴδῃ ἐλευθερίαν τὴν πατρίδα του. Καὶ ὁ ἔρωσ οὔτος τὸν ἀνέδειξε μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ἡρωϊκὰς φυσιογνωμίας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821.

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ εἶναι πολὺν διδακτικὸν διὰ τοὺς ποιμένας. Διδάσκει, ὅτι οὔτοι δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζωνται, ὅταν τὰ πνευματικὰ των τέκνα ἔχουν ἐξησθενημένην θέλησιν. Συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως πρέπει νὰ προβάλλουν εἰς αὐτὰ συμπλέγματα ἀνωτέρων καὶ εὐγενῶν ἀξιολογικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων. Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ ὑπενθυμίῃ εἰς τὸ ποίμνιόν του, ὅτι καὶ ἡ πλέον

ασθενής θέλησις γίνεται λίαν ισχυρά, όταν εύρισκεται εἰς συνε-
χῆ ἐπαφὴν μὲ τὴν πηγὴν τῆς θείας δυνάμεως, τὸν Κύριον. Ὁ
ψυχολόγος Laurent εἰς τὸ βιβλίον του «Πῶς νὰ γίνῃς χαλύβδινος
χαρακτήρας» λέγει τὰ ἑξῆς: «Υπάρχουν στὴν ψυχὴ μυστικά ἐλα-
τήρια. Φθάνει νὰ συγκεντρώσῃ κανεὶς αὐτὰς τὰς δυνάμεις. Φθάνει
νὰ βάλῃ σὲ κίνησι αὐτὰ τὰ ἐλατήρια... Οἱ ἀδύνατοι, οἱ ἀποθαρ-
ρημένοι, οἱ ἄβουλοι διαθέτουν, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, αὐτὲς τῖς θεῖες
καὶ ἀνθρώπινες δυνάμεις. Ἔχουν καὶ αὐτοὶ μιὰ θέλησι, ἀλλὰ δὲν
ξέρον νὰ τὴ χρησιμοποιήσουν. Ὅποια καὶ νᾶναι ἡ ψυχολογικὴ
καὶ ἠθικὴ σας κατάστασις, καὶ ὅταν ἀκόμη εὕρισκεσθε σὲ μιὰ
κατάστασι συνηθισμένης καταπτώσεως, ἠμπορεῖτε νὰ διαπαι-
δαγωγήσετε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὴν θέλησίν σας, νὰ χαλυβδώσετε τὸν
χαρακτήρα σας καὶ νὰ γίνετε ἐν ὄν δραστήριον». Αὐτὸ ἐπιτυγχά-
νεται κατ' ἐξοχὴν μὲ τὴν συνεργασίαν Θείας Χάριτος καὶ θελή-
σεως, διὰ τῆς ὁποίας γίνονται ἀναρίθμητα θαύματα ἠθικῶν νε-
κρυναστάσεων καὶ πνευματικῶν ἀναγεννήσεων.

Εἰς ζωγράφος ἐδέχθη μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του
τὴν ἐπίσκεψιν ἐνὸς φίλου του καὶ ἤρχισε νὰ τοῦ δεικνῇ διάφορα
ἔργα του. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπισκέπτου ἔπεσαν εἰς μίαν εἰκόνα
τοῦ Χριστοῦ, ὅστις «κρούει τὴν θύραν». «Ἐδῶ ὑπάρχει ἓνα
λάθος, παρατήρησεν ὁ ἐπισκέπτης. Ἡ πόρτα δὲν ἔχει χεροῦλι». «Ὁχι! Δὲν εἶναι λάθος. Τὸ χεροῦλι εἶναι ἀπὸ τὸ μέσα μέρος.
Εἶναι ἡ θέλησίς μας», ἀπήντησεν ὁ ζωγράφος. Παρομοίαν ἀπάν-
τησιν πρέπει νὰ δίδῃ πᾶς ποιμὴν εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα.
Πρὸ πάντων ἄς τὰ ἐμπνέῃ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ἰδικῆς του ἰ-
σχυροῦς καὶ ὑγιοῦς θελήσεως!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἐπὶ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν εἰς
δίχρωμον ἐκτύπωσιν καὶ πολυτελοῦς βιβλιοδετημένον μετὰ πλαστικοῦ κα-
λύμματος

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

διορθωθὲν ἐπιμελεῖα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονυ-
σίου, κατ' ἐντολὴν καὶ ἀνάθεσιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἤδη γνωστῶν Περιστατικῶν Ἀκολουθιῶν
του, νῦν προσετέθησαν: Ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐπὶ εὐλογίῃσι νέου
ὄχληματος. Τάξις ὀρκωμοσίας Δημοσίων Ἑπαλλήλων.

Σελίδες 504. Τιμᾶται δρ. 30.

ΠΡΟΣ ΚΑΤΩΤΕΡΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Περίπτωσις ψαλτικοῦ ἐγωϊσμοῦ βαρύτερας μορφῆς εἶναι ἡ τῶν ἱεροψαλτῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, ἐπιλήσιμονες τῆς ἑαυτῶν ἱερᾶς θέσεως καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεόντων καθηκόντων, συμπεριφέρονται μὲ «ἐπηρμένην ὄφρον» ἔναντι καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν κληρικῶν τοῦ ἐν ᾧ ὑπηρετοῦν Ναοῦ, μὴ πειθαρχοῦντες, ἀθαδιάζοντες καὶ ἐν γένει πολιτευόμενοι ἀναρμόστως καὶ ἀνευλαβῶς. Δησημονοῦν δυστυχῶς οἱ τοιοῦτοι, ὅτι ἐν τῇ λατρείᾳ τὸ πρόσταγμα, οὕτως εἰπεῖν, ἔχει ὁ ἱερέυς, ὁ καὶ κυρίως ὑπεύθυνος διὰ τὴν εὐτακτον καὶ κατασκευτικὴν τέλεσιν τῆς Θ. Λατρείας καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλουσαν νὰ ὑπακούουν, ὡς πρὸς πατέρα, ὄντα ὑπόλογον ἔναντι τῆς Προϊσταμένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Πολλὰ ἀταξία ἐξοργιστικὰ καὶ ἄλλα ποικίλα ἄτοπα, παρατηρούμενα σήμερον ἐν τοῖς Ναοῖς, θὰ διωρθοῦντο αὐτομάτως, ἐὰν οἱ ἱεροψάλται μας εἶχον πάντοτε ἐν νῷ τὴν ὡς ἄνω βασικὴν ἀρχήν.

Ἐπέχει βαρεῖαν εὐθύνην, πρωτίστως ἔναντι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπισύρει τὴν ὀργὴν Του ὁ ἱεροψάλτης ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος διὰ τῆς ἐπάρσεως καὶ ἀπειθαρχίας πρὸς τοὺς προϊσταμένους του κληρικούς, κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς Θ. Λατρείας, συντελεῖ εἰς τὸν ἐκνευρισμὸν τῶν τελευταίων, ἐχόντων, εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε, ἀνάγκην ψυχικῆς ἡρεμίας πρὸς ἀπερίσπαστον προσήλωσιν εἰς τὰ τελούμενα. Οἱ ἱεροψάλται ὀφείλουσαν, ὡς συνεργάται ἄμεσοι τοῦ ἱερέως, νὰ ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν τοιαύτης ψυχικῆς διαθέσεως εἰς τὴν ψυχὴν τῶν κληρικῶν (ὅπως ἄλλωστε καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν των) καὶ οὐχὶ νὰ τὴν παρεμποδίζουσαν ἢ νὰ τὴν φγαδεύουσαν. Περιττὸν θεωρῶ νὰ σημειώσω καὶ περὶ τοῦ σκανδαλισμοῦ τῶν συνειδήσεων τῶν πιστῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπαραδέκτου καταστάσεως, ὑποπιπτούσης οὐχὶ σπανίως εἰς τὴν ἀντίληψίν των.

Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσαν, μὲ ἀνάλογον λεπτότητα καὶ στοργὴν νὰ συμπεριφέρωνται πρὸς τοὺς ἱεροψάλτας, ὡς πρὸς συνεργάτας των ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διακονίᾳ, ὡς θὰ δοθῇ ἡ ἀφορμὴ νὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχές. Ὡς ἐν παρενθέσει δὲ σημειοῦμεν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο καὶ οἱ κληρικοὶ νὰ εἶναι μουσικῶς κατηρτισμένοι καὶ καλλίφωνοι, διὰ τὴν ὑπάρχῃ πλήρους ἀρμονίας ἐν τῇ λατρείᾳ, χωρὶς μὲ τοῦτο νὰ ὑποστηρίζωμεν, ὅτι ἡ καλλιφωνία καὶ μουσικὴ συγκρότησις εἶναι τὸ πρῶτιστον προσόν διὰ τὸν λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου. Ἄλλ' ὁμοῦ μετὰ τοῦ

ἀπαραιτήτου ἤθους καὶ τῆς ἀγιότητος, εὐκταῖον θὰ ἦτο νὰ συν-
πάρχουν καὶ αὐτά, διὰ προσεγγίζωμεν πρὸς τὸ ἰδεῶδες. Ἐννο-
εῖται, ὅτι ὅσον καλλικέλαδος καὶ ἠδύμολλος καὶ ἐγκρατῆς τῆς
μουσικῆς καὶ ἂν εἶναι ὁ λειτουργὸς, θὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὰς
ἐξεζητημένας — ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀπαγγελίας — αἰτήσεις
καὶ ἐκφωνήσεις, καὶ τὰ ἀηδῆ ἐκεῖνα καὶ περιτέχνα «μυῖοι»· μία
ἀπλῆ, λιτή, εὐκρινὴς πρὸ παντὸς καὶ σοβαρὰ ἐμμελὴς ἀπαγγελία
εἶναι ἀρκετὴ καὶ ἀμύζουσα, κατὰ τὰ παλαιόθεν κρατοῦντα παρ'
ἡμῖν, χωρὶς μῆτε ἀμανοειδεῖς λαρυγγισμούς, μῆτε κανταδοειδεῖς
«κορῶνες» καὶ «λιγύσματα», μὲ τὰ ὁποῖα ὁ λειτουργὸς παρέχει
τῆν ἐντόπωσιν, ὅτι πᾶν ἄλλο ἢ προσεύχεται...

Δὲν γνωρίζωμεν ἂν σήμερον ὑπάρχη μέγα ποσοστὸν ἱερο-
ψαλτῶν, ἀνταποκρινομένων εἰς τὴν ἱερὰν τῶν ἀποστολῆν, ὡς περι-
ποι διεγράφη εἰς τὰ τελευταῖα μας σημειώματα. Πάντως, ἡμεῖς
εὐχόμεθα, ἵνα, ἐν τῷ μέλλοντι τοῦλάχιστον, ἐπιδιωχθῆ συντόμως
καὶ ὑπὸ πάντων, ἢ, θεῖα συνάρσει, ἀνύψωσις τοῦ ἐπιπέδου τοῦ
ἱεροψαλτικοῦ μας κόσμου. Ἄς μὴ λησμονῶμεν δ' οἱ πάντες,
κληρικοὶ καὶ λαϊκί, οἱ τοὺς ὕμνους τοῦ Θεοῦ ψάλλοντες, ὅτι
χρηματίζομεν «στόμα Χριστοῦ»· ἄς μὴ καταπτῶμεν λοιπὸν
«κύμβαλα ἀλαλάζοντα». Εἰς ἡμᾶς πάντας δέον νὰ ἔχη ἐφαρμο-
γὴν τὸ τοῦ θεοπνεύστου Ἀποστόλου· «ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ
δὲ καὶ τῷ νοῖ» (Α' Κορ. 14,15). Ἐνταῦθα ὑπενθυμίζομεν εἰς
τὸν ἀγαπητὸν ἀναγνώστην ὅσα ἐσημειώσαμεν παλαιότερον ὑπὸ
τὸν τίτλον «φωναῖς αἰσῖαις». Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ζητοῦμεν νὰ
ἐπισπάσωμεν — «πανηγέριοι μολπῆ Θεὸν ἰλασκόμενοι» (Ἰλιά-
δος Α, 472) — καὶ οὐχὶ τὴν ὀργὴν Του νὰ προκαλέσωμεν. Ἡ
παραγγελία τοῦ Πνεύματος διὰ τοῦ πνευματεμφόρου Παύλου:
«πληροῦσθε ἐν πνεύματι» (Ἐφεσ. 5, 18) ἀφορᾷ πρωτίτως εἰς
τοὺς τὰς «πνευματικὰς ᾠδὰς» ἀναμέλποντας. Διὸ καὶ ὁ ἱ. Χρυ-
σόστομος συνιστᾷ, ἵνα «μετὰ προσηκούσης εὐλαβείας ... φ ὀ β φ
π ο λ λ ῶ σ υ ν ν ε σ τ α λ μ ἔ ν ο υ ς καὶ εὐλαβεῖα κεκοσμημέ-
νους προσφέρειν τούτους (τοὺς ὕμνους), ὅπως μὴ ἀντὶ ἀμαρτη-
μάτων ἀφέσεως, προσθήκη τούτων ποιησάμενοι, οἴκαδε πορευ-
σόμεθα»*.

Πρωτος. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

* Ἱεροψάλτης ἔχων συναίσθησιν τῆς ἱερᾶς τοῦ ἀποστολῆς ὡς κατωτέρου
κληρικοῦ, ψάλλοντος τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ χώρου τοῦ Ναοῦ,
μὲ δέος προσεγγίζει εἰς τὸ ἀνάλογιον καί, ἐν κατανώξει ψιθυρίζων «Κύριε
τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου», ἀνέρ-
χεται εἰς τὸ στασίδι ὡς εἰς ἄμβωνα ἱερὸν (ἀφοῦ, ἄλλως τε, παλαιότερον, ὡς
εἶναι γνωστὸν, ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐψάλλον οἱ ψάλται), προσθέτων μάλιστα

ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἀδελφέ μου,

Χαῖρε καὶ ἐνδυναμοῦ ἐν Κυρίῳ

Στὴν τελευταία μας συνάντησι στὸ Ναὸ, συζητήσαμε καὶ γιὰ τὶς εἰκόνες, ἐξ ἀφορμῆς τῆς εἰκονογραφῆσεώς του. Κάτι ἄλλο ὅμως θυμήθηκα, ἀδελφέ μου, σπουδαιότερο, γιὰ τὸ ὅποιο θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σὲ ἀπασχολήσω.

Εἰκόνα εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὡς («κατ' εἰκόνα Θεοῦ») πλασθεὶς». Ἐχομεν ἀντικείμενον τὸν ἄνθρωπον, πρὸ παντὸς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εἶπα: Τίς μὲν εἰκόνες τῶν Ναῶν μας τίς κάνουμε Βυζαντινές, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀφοῦ ἀρχίσουμε πρῶτα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, τὸν κάνουμε καὶ «καθ' ὁμοίωσιν;».

Ὁ Κύριος εἶναι τὸ πρότυπον τοῦ τελείου ἀνθρώπου. Οἱ ἅγιοι ἔγιναν μιμηταὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῆραν, κατὰ τὸ μέτρο τῆς χάριτος ποῦ ἔλαβαν, τὴν εἰκόνα του.

Προβάλλει λοιπὸν τὸ μεγάλο ἐρώτημα. Ἡ ζωγραφιὰ στὶς εἰκόνες ἐπέτυχε, ἀλλ' ἡ ζωγραφιὰ τοῦ ἁγίου χαρακτήρηκε στὶς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου μας; «Ἦμεῖς ἐστε ναὸς Θεοῦ ζῶντος... (Κορ. ς' 16). Ἴδου καὶ ἄλλος ναός.

Τὸ ἔργο τῆς καλῆς νοικοκυρᾶς εἶναι νὰ ἔχῃ ὀλοκάθαρο τὸ σπίτι της. Καὶ ὅμως ἐδῶ ἔχομε τὸ σπίτι τῆς ψυχῆς, ποῦ θέλει νὰ κατοικῇ ὁ ζῶν Θεὸς («ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς»). Ἴδου λοιπὸν ἔργον, ἄλλου εἶδους ζωγραφιάς: «ἅγιοι γίνεσθε...» (Α' Πέτρ. κ' 16). «τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν» (Α' Θεσ. δ' 3). Καὶ εἶναι ἡ ἀποστολή μας αὐτή, ἀλήθεια τόσο σοβαρά! «πορευθέντες μαθητεύσατε...» (Ματθ. κη' 19). «τύπος γίνου... ἐν λόγῳ... ἐν ἀναστροφῇ... πρόσεχε... τῇ διδασκαλίᾳ...

καὶ τοῦ ὕμνογράφου τὴν δέησιν: «Δέχου τὴν ὕμνωδίαν, Φιλάνθρωπε, δωρούμενος ἡμῖν... τὸ μέγα ἔλεος» («ὦ, ἄν, ἐρχόμενοι εἰς συναίσθησιν οἱ πάντες, κατενοοῦμεν πόσῃ ἀνάγκῃν ἔχομεν τοῦ θεοῦ ἐλέους!»).

Διὰ συνκινητικὴ εἶναι καὶ ἡ παλαιὰ συνήθεια πολλῶν εὐλαβῶν ἱεροψαλτῶν, οἱ ὅποιοι, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου — παραμονῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, προσέρχονται ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεοτόκου, ὀπότεν, κατόπιν τριῶν μετανοιῶν, παραλαμβάνουν τὸ ἐκεῖ τοποθετημένον ἐκ προτέρου βιβλίον τοῦ «Τριωδίου», τὸ ὅποιον «ἀνοίγει» ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, διὰ νὰ τονίση, ἐπικαίρως ἤδη διὰ τοῦ πρώτου τροπαρίου του: «μὴ προσευξώμεθα φαρισαϊκῶς, ἀδελφοί». Τοῦτο ἐνδιαφέρει πρωτίστως τοὺς ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ τοὺς βῆμους ψάλλοντας ἐκκλησιαστικούς ὕμνωδούς, καὶ τὴν ἐμμελεῆ προσευχὴν ἀναπέμποντας, ἡ ὁποία ἀκριβῶς δεόν νὰ εἶναι πρὸ παντὸς ταπεινῆ καὶ τελωνικῆ.

X.B.Γ.

ἐπέμενε... καὶ τοῦτο ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσης καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου» (Α' Τιμ. δ' 12-16).

Ἄλλὰ τί γίνεται στὸ τομέα αὐτό; Πολλὰ μπορεῖ νὰ γίνωνται, ἀλλὰ κι' αὐτὸ ποὺ θὰ εἰπῶ τώρα, ἅμα γίνεται, καθὼς ἀπὸ πείρα γνωρίζω, λύεται τὸ μεγάλο πρόβλημα τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν» τῆς ψυχῆς. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δίδαξαν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ποὺ ἐτόνισαν ὅτι «οὐκ ἄλλως κατορθοῦται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν, εἰμὴ διὰ τῆς μελέτης τῶν Θείων Γραφῶν» (Μ. Ἀθανάσιος)· «ἀδύνατον, ἀδύνατον σωθῆναι ἄνευ τῆς τῶν Θείων Γραφῶν ἀναγνώσεως» (Χρυσόστομος)· «μέγας κρημνὸς καὶ βάραθρον εἶναι ἡ ἄγνοια τῶν Γραφῶν. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ὡσὰν κοινὸν ἱατρεῖον...» (Μ. Βασίλειος) κ.λ.π.

Δηλαδή τί νὰ γίνη; Νὰ προσφέρωμεν σὲ κάθε ἐνορίτη ἀπὸ μιὰ Καινὴ Διαθήκη. Καὶ εἶθε τοῦτο νὰ τὸ πράττουν ὅλοι οἱ Ναοὶ μας καὶ αἱ Μοναὶ (καὶ αἱ τοῦ Ἁγίου Ὁρους) μὲ τὴν σύστασιν πρὸς μελέτην καὶ μετὰ προσευχὴν πρὸς φωτισμὸν καὶ κατανόησιν. Τουλάχιστον τὴν Καινὴν, ἀφοῦ δὲν εἶναι τόσο εὐκόλο ὅλην τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ποὺ ἀναφέρει τὸ βίβλιον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ λυτρωτικὸν τοῦ ἔργου. Ἔτσι θὰ μάθῃ καὶ ποῦ εἶναι τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπο, γιατί ἡ εἰκόνα στὸν τοῖχο δὲν ὁμιλεῖ, ἐνῶ ἡ Γραφή, συνεργούσης τῆς Θείας Χάριτος (Πράξ. α', 8, Α' Κορ. γ', 7), ὁδηγεῖ σὴν ἐπίγνωσι (Ἰω. ιζ', 3), στὴν πίστι, «ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε...» (Ἰω. κ', 31), στὴν ἀναγέννησι «ἀναγεννηθέντες...διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ... (Α' Πέτρο. α', 23), στὴν νίκη μὲ τὴν «μάχαιρα τοῦ πνεύματος» (Ἐφεσ. ζ', 17, Ἐβρ. δ' 12) καὶ τέλος στὴ μίμησι (καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς εἰκόνας), «καθὼς ἐγὼ ἐποίησα...» (Ἰω. ιγ', 15), τὰ δὲ «καθὼς» ποῦ ἄλλοῦ θὰ τὰ βροῦμε, εἰμὴ στὰς Γραφὰς « αἱ μαρτυροῦν περὶ ἐμοῦ», καθὼς εἶπεν ὁ Χριστὸς (Ἰω. ε' 39).

Διάβασα στὸν τύπο ὅτι Ἐφημέριος ἐφωδίασε τοὺς ἐνορίτας τοῦ ὅλου μὲ Καινὰς Διαθήκας, καὶ ἕτερος διένειμε 500 Καινὰς Διαθήκας στὶς 500 οἰκογένειες τῆς ἐνορίας του. Ἴδου παραδείγματα πρὸς μίμησιν. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ ἁγιασμοῦ, κάνει τὸν ἀσπαζόμενον τὴν εἰκόνα—ἐδῶ τοῦ Χριστοῦ—συνειδητὸν λάτριν τοῦ προσώπου, ἡ δὲ εἰκόνα «ἥς ἡ τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει» (Μ. Βασίλειος), θυμίζει—«ὀπόμενον γὰρ ἐστὶν ἡ εἰκόνα» (Δαμασκηνός)—τὸ πρόσωπον, ἐνῶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδιά ἀνυψοῦται ἔξω τοῦ ὑλικοῦ χώρου, καὶ βλέπει στὸ πνευματικὸν σύμπαν, στὸ «θρόνον τῆς χάριτος», τὸν Ἀρχιερέα διὰ τὸν ἑπικαλεσθῆ, ἀφοῦ διαβῆ ἀπὸ τὸν Σταυρὸν (Ἐβρ. δ' 14-16. β' 9), ὡς λέγει ὁ Δαμασκηνός· «...τὴν εἰκόνα τῆς Χριστοῦ Σταυρώσεως ἰδόντες, τοῦ σωτηρίου πάθους εἰς ὑπόμνησιν ἐλθόντες, πε-

σόντες προσκυνούμεν, οὐ τῇ ὕλῃ, ἀλλὰ τῷ εἰκονιζομένῳ» (᾽Ορθ. ὁμολ. πίστ.).

Αἱ εἰκόνες, λοιπόν, μετὰ τὸ ἄρτιον τῆς τέχνης, τὸ βυζαντινόν, εἶναι ἄλλο, καὶ «ὁ ἄρτιος ἄνθρωπος πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν κατηρτισμένος»—καὶ εἶναι αὐτὸς ποῦ θὰ διδαχθῆ στοὺς Σχολεῖον τῶν Γραφῶν (Β' Τιμ. γ' 14-17)—εἶναι ἄλλο. Καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερο θὰ προβάλλουν μετὰ τὴν ἱστορία τους καὶ τῇ τέχνῃ τους ὡς μορφαὶ εἰκόνων καὶ συμβόλων, ἀλλ' εἰς νεκράς, ἐν πολλοῖς, ψυχὰς ἢ ἀπαθεῖς θεατὰς καὶ προσκυνητὰς, ὡς ἄνευ νοήματος, ἀμαθεῖς καὶ ἀκαταρτίστους μαθητὰς, γιὰτὶ δὲν ἐσπούδασαν στοὺς σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ, παρὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μας, «ὅτι τὰ πρόβατὰ τοῦ Τὸν γινώριζον καὶ τῇ φωνῇ τοῦ καὶ τὸν ἀκολουθοῦν. (Ἰω. ια' 27). Τοιοῦτοτρόπως στοὺς Ναοὺς μας θὰ ὑπάρχουν δύο εἰδῶν εἰκόνες, ἐκεῖνες τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἄλλες τῶν πιστῶν ποῦ δείχνουν καὶ τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», μετὰ τὸν καταρτισμόν των. Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτὸ ποῦ λέγω, ἀφοῦ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔτσι μᾶς θέλει, καὶ μάλιστα χρησιμοποιεῖ μιὰ πολὺ χαρακτηριστικὴ εἰκόνα, γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ τόνο τῆς ἀξίας τῆς ψυχῆς ποῦ ἀναγεννήθηκε. «Εἴσθε, λέγει, ἐπιστολὴ γραμμένη ὄχι μετὰ λάνη, ἀλλὰ μετὰ τῆ χάρι τοῦ Πνεύματος, μέσα εἰς τὰς καρδίας καὶ τὴν ἔγραψεν ὁ Χριστὸς μετὰ τοὺς διακόνους του. Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ βεβαιώνει ὅτι εἴμεθα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀναγινώσκεται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους» (Β' Κορ. γ' 1-3). Μιὰ, λοιπόν, εἶναι ἡ ὕλικὴ εἰκὼν, ποῦ θυμίζει καὶ σ' ὄσους δὲν ξεύρουν νὰ διαβάξουν τὸ βίβλιον τοῦ προσώπου τῆς εἰκόνας (Δαμασκηνός), καὶ ἡ ἄλλη ἢ ζωσα μορφή τοῦ πιστοῦ, ποῦ εἶναι «ἐπιστολὴ τοῦ Χριστοῦ», στοὺς χαρακτῆρα, τοῦ ὁποῦ βλέπεις καὶ διαβάξεις τὸ βίβλιον τοῦ ἀγίου.

Τὰ ἔγραψα αὐτά, ἀδελφέ μου, ἀπὸ ἀγάπῃ καὶ ἀπὸ ἐκτίμησι τοῦ εὐσεβοῦς ζήλου σου «ὁ ζήλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με.» (Ἰω. β' 17) «καὶ ἀγίασον Κύριε τοὺς ἀγαπῶντας...». Ἀλλὰ καὶ ὠθούμενος ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ἠθικῆς εὐθύνης, ποῦ ὑπέχομεν ὅλοι οἱ ποιμένες, ποῦ μᾶς ἐμπιστεύθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὰς ψυχὰς «ὑπὲρ τῶν ὁποίων αὐτὸς ἀπέθανε» (Γαλ. α' 4). Εἶναι ἀληθὲς ὅτι θὰ προβάλλῃ πρὸ ὑμῶν τῶν ποιμένων πάντοτε κενόν τι πρὸς συμπλήρωσιν δι' οἰκοδομὰς καὶ ἐξωραϊσμοὺς Ναῶν, ἀλλὰ προέχει ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. «Τὸν βρῆκα τόσον δὲ τὸν ναόν», μοῦ ἔλεγε γέροντις. Καὶ θὰ προσέθετα καὶ τὸ ἐὰν παράλληλα πρὸς τὸ μέγαλωμα τοῦ Ναοῦ κατωρθώθῃ καὶ τὸ ἄλλο ἔργον, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Κύριος προτρέπει νὰ κάμωμεν, δηληδὴ νὰ δημιουργηθῆ ἡ πίστις (Ἰω. ζ'

«ΟΥΧ ΙΝΑ ΖΩΜΕΝ ΑΛΛ' ΙΝΑ ΘΕΩ ΖΩΜΕΝ»

(Σκέψεις περί τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως)

Ἡ Ἱερωσύνη εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διὰ τὴν θεραπευτὴν τὴν θείαν καὶ μεταβάλλει εἰς ἀγιωτέραν τὴν ἀνθρωπίνην. Ἐπομένως ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ εὐρίσκεται μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Αὕτη εἶναι ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν, κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομον καὶ Ἰσιδώρον τὸν Πηλουσιώτην, τοῦ δίδει ὁ Θεός. «Ἄπει λύχνον ὁ Θεὸς ἱερέα καὶ τίθησιν ἐπὶ λυχνίας τῆς ἑαυτοῦ φωτοφόρου καθέδρας, ἵνα ἐξαστραπτῇ φωτισμὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δογμάτων καὶ πράξεων σκότους ἀηλλαγμένον· ὅπως ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς ἀκτίνας τῆς ζωτικῆς λαμπηδόνης, πρὸς ἐκεῖνας εὐθύνονται καὶ τὸν Πατέρα τῶν Φώτων δοξάζωσιν. Πολλὸ ὅμως πρὸ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου καὶ τοῦ Χρυσόστομου ὁ προφήτης Μαλαχίας ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἱερεῖς ὑπερθυμίζει εἰς αὐτοὺς μὲ ὕφος ἔντονον τὰ καθήκοντά των, διότι ἀπὸ αὐτοῦ θὰ ζητηθῇ ἡ πιστὴ τήρησις τοῦ Νόμου, διότι ὁ ἱερεὺς «ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορος ἐστίν».

Ὁ ἱερεὺς δὲν εἶναι εἰς ἀπλοῦς χριστιανός, ἐν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἡγετικὸν στέλεχος Αὐτῆς. Εἶναι ἀρχηγὸς εἰς τὸ ποιμνιὸν του. Ἀλλὰ ἀσφαλῶς θὰ ἀποτύχῃ ἐὰν «ἑαυτοῦ ὦν ἀκράτωρ ἄλλων ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν».

28-29) καὶ ἡ ἀναγέννησις καὶ ἡ οἰκοδομὴ κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ δὴ τοὺς λόγους τοῦ θ. Παύλου (Α' Κορ. γ' 9-17, Ἐφ. β' 4-10). Καὶ διὰ τὸ ἔργο αὐτό, καὶ ὄχι διὰ τὴν μὴ ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀξιεπαίνου εὐσεβοῦς προσπαθείας τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ σεμνοῦ (ὄχι πολυτελοῦς) καλλωπισμοῦ τοῦ Ναοῦ, θὰ δώσωμεν λόγον, καθὼς τόσον δραματικὰ ἐκτίθεται εἰς τὸν Ἱεζ. λδ'. Ἀλλ' ὁ Κύριος νὰ μᾶς ἐλεήσῃ καὶ τὸν γράφοντα, πού σὰν θεωρητικὸ περισσότερο, ἀλλοίμονο (Ματθ. κε' 26), ἀντιμετωπίσαμε τὸ τόσο σοβαρὸ τῆς ποιμαντικῆς μας ἀποστολῆς πρόβλημα τοῦτο, παρὰ τὸ ὅτι πιστεύομεν στὴ δυνατότητα τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, γιὰτὶ βλέπομεν τὰ θαύματα πού κάμνει ὁ Χριστὸς μὲ τὴ χάρι του καὶ τὰ ὁποῖα συνεχίζει διὰ τῆς Ἐκκλησίας του διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ χαρὰ στὸν συνεργάτην τοῦ Καλοῦ Ποιμένους (Α' Κορ. γ' 9, Ματθ. κε' 21).

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ ἀδελφικῇ

† Ἀρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁ ἱερεὺς ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ μεσιτεύει διὰ τὸ ποιμνίον του καὶ τρόπον τινὰ τὸ ἀντιπροσωπεύει, καὶ ἐνώπιον τοῦ ποιμνίου τοῦ ἐμφανίζεται ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Χριστοῦ, τὸν Ὅποιον, τρόπον τινὰ, ἀντιπροσωπεύει. Ἀκριβῶς δὲ δι' αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ ὑπερβάλλῃ εἰς ἀγιότητα πάντα λαϊκὸν καὶ πάντα μοναχόν. «Εἰ οἱ ἱερωμένοι καὶ οἱ ὑπὲρ ὧν ἡ ἱερωσύνη τελεῖται ἐν τοῖς αὐτοῖς, τίς ἐξιλάσεται τὸ θεῖον; Εἰ γὰρ τὰ καθ' ἑαυτοῦς οὗτοι διορθώσονται, ἐλπίς ἐστὶ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἔφεσθαι». Διὰ τοῦτο, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἀπολογούμενος διὰ τὴν εἰς Πόντον φυγὴν του, ἔλεγε: Ἐφυγον, διότι δὲν ἐθεώρουν τὸν ἑαυτόν μου ἄξιον δι' ἓνα τόσον μέγα ἀξίωμα. Διότι ἔπρεπε νὰ εἶμαι «ὄντως ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον Θεοῦ καὶ τῶν θείων, καὶ ὄν καὶ ἀεὶ γινόμενον». Ὅποια ἐπίσημος καὶ ὑπεύθυνος ἡ θέσις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ! Ὅπως ἐπιτυχῶς παρετήρησε ξένος θεολόγος, «εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οἱ ἱερεῖς ὁμοιάζουν μὲ τὰς χεῖρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν προορισμὸν νὰ παράγουν ἱεράς πράξεις». Οἱ πιστοὶ ἀναμένουν καὶ ἀπαιτοῦν νὰ ἴδουν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως τὸν ἴδιον τὸν Κύριον. Διότι ὁ ἱερεὺς εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς «ἄλλος εἰς Χριστός» *Alter Christus*.

Ἄν ὁ ἱερεὺς δὲν εἶναι ἅγιος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀγιάσῃ τὸ ποιμνίον του. Ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ τιμᾷ τοὺς ἀξίους καὶ νὰ ἀποστρέφεται τοὺς ὑποκριτάς, οὐδὲ κἄν τὸ δικαίωμα ἀναγνωρίζει εἰς τοὺς κακοὺς ἱερεῖς νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ψυχὴν του καὶ τὴν σωτηρίαν της. Ἡ προφητικὴ φωνὴ τοῦ ἁγίου Ἰσίδωρου πρέπει νὰ ἀκουσθῇ ἄλλην μίαν φωνάν «Πῶς ἄλλους ἀγιάζεις ὁ ἐναγής; Πῶς καθαίρεις ὁ ἀκάθαρτος; Πῶς υἱὸς Θεοῦ παρασκευάζεις ὁ δουλοπρεπής; Καθαρθῆναι ὀφείλεις καὶ οὕτω καθᾶραι».

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις συνοψίζονται εἰς τὰ κάτωθι: α) Ὅτι εἶναι ἀφαντάστως μέγα καὶ ὑψηλὸν τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως. β) Ὅτι εἶναι τρομακτικὴ ἡ εὐθύνη, τὴν ὅποιαν ἔχει ὁ ἱερεὺς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν καὶ ὅτι, ἐπομένως, γ) ὁ ἱερεὺς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ καλλιεργῆται καὶ προάγεται συνεχῶς μέχρις ὅτου γίνῃ εἰς πραγματικὸς «*Alter Christus*». Αὐτὸ ὁμοῦς σημαίνει ἀγάπη, ἀγῶνα πνευματικόν, ἀγῶνα συνεχῆ. Σημαίνει ὅτι ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ ζῇ τὴν ζωὴν τοῦ Πνεύματος. «Τὸ νὰ διατηρήσῃ καὶ κάμῃ τελειότεραν τὴν προσωπικὴν του ἰκανότητα διὰ τὸ ἔργον τῆς ἱερωσύνης, οὕτως ὥστε τὰ ἐπίσημα λειτουργήματά του νὰ γίνωνται ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἢ φυσικὴ ἔκφρασις τῆς πραγματικῆς του ζωῆς, αὐτὸ ἔχει γίνεαι διὰ τὸν νέον ἱερεῖα τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ καθήκοντά του».

Ἐπομένως, πρὶν ἢ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα

ἐνδιαφέρουν τὸ ἔργον μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, μὲ τὸν χαρακτήρα μας, μὲ τὴν ζωὴν μας. Πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωμεν νὰ διορθώσωμεν τοὺς ἐνορίτας μας, ἐπιβάλλεται νὰ ἐξετάσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας. Ζῆ μέσα μας ὁ Χριστός; Τοῦτο εἶναι τὸ μέγα ἐρώτημα. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μας, τὸ ἔχομεν ἡμεῖς; Ζῶμεν τὴν ζωὴν τοῦ Πνεύματος;

Ποῖα εἶναι τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως; Ἐκεῖνα ἀσφαλῶς, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ διὰ τοὺς λαϊκούς χριστιανούς, ἀλλ' εἰς τέλειον βαθμόν. Ἐδῶ θὰ ἐξετάσωμεν τέσσαρα σημεῖα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως (τὰ αὐτὰ περίπου ἴσχύουν δι' ὅλους τοὺς κληρικούς), μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐξέτασις αὐτῆ θὰ δώσῃ ἀφορμὴν καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς καὶ συλλειτουργοὺς μας ἱερεῖς διὰ μίαν καλυτέραν αὐτοεξέτασιν, μεγαλύτεραν πνευματικὴν πρόοδον καὶ ἐπομένως καὶ ἀποδοτικωτέραν ἐργασίαν μεταξὺ τῶν πιστῶν μας, πρὸς δόξαν Χριστοῦ.

ΟΙΚΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ
Πτυχιούχος-Θεολογίας Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Ἐπὶ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν εἰς διχρῶμους ἐκτυπώσεις, πολυτελῶς βιβλιοδετημένα μετὰ πλαστικοῦ καλύμματος τὰ κατωτέρω Λειτουργικὰ Ἐγκόλπια.

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

(β' ἔκδοσις). Σελίδες 504. Τιμᾶται δρχ. 30.

ΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ

Σελίδες 96. Τιμᾶται δρχ. 13.

**Αἱ ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΙ καὶ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΙ
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ**

(β' ἔκδοσις). Σελίδες 64. Τιμᾶται δρχ. 10.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ
ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

Α Π Ο Τ Η Ν ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Χρεωστοῦμε σεβασμὸ καὶ ὑπακοή πρὸς τοὺς σεβάσμιους
θεράποντες τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἰσραηλίτες, ὅταν εἶδαν νὰ τοὺς καταδιώκουν οἱ Αἰγύπτιοι, ἐξεγέρθησαν καὶ τὰ ἔβαλαν μὲ τὸν Μωϋσῆ, λέγοντάς του μὲ παράπονο καὶ προσβλητικά. — Ἦτανε ἀνάγκη, τάχα, νὰ μᾶς κουβαλίσης γιὰ νὰ πεθάνωμε μέσα στὴν ἔρημο, σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε τάφος γιὰ μᾶς μέσα στὴν Αἴγυπτο; Ὅταν ὁμως εἶδαν κατόπι, πὼς οἱ διώκτες τοὺς ἐξαφανισθήκανε καὶ πὼς δὲν ἔμεινεν οὔτε ἴχνος ἀπὸ αὐτοὺς αἰσθάνθησαν, γιὰ πρώτη φορά, πὼς ἀπόκτησαν πραγματικὰ τὴν ἐλευθερίαν τους· κι' ἐπίστευσαν τότε στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἀπεσταλμένο του, ὅπως διηγεῖται ἡ ἁγία Γραφή (Ἐξοδ. ιδ', 31).

Προτοῦ νὰ συμβῆ αὐτό, ἂν καὶ τὰ ὅσα εἶδανε μὲ τὰ μάτια τους ἦτανε θαύματα παράδοξα καὶ ὑπερφυσικά, οὔτε στὸν ἀπεσταλμένο του ἐπίστευαν, οὔτε καὶ σ' αὐτὸν ποὺ τὸν ἔστειλε. Καὶ τὸ ν' ἀπιστῆ κανεὶς πρὸς ἓνα ἀπεσταλμένο ὑπηρέτη, εἶναι βέβαια μιὰ προσβολὴ φανερὴ πρὸς τὸν Κύριο ποὺ τὸν στέλνει· ὅταν μάλιστα εἶναι κατωχυρωμένος μὲ φανερά καὶ βέβαια σημάδια τῆς ἀποστολῆς του. «Ὁ ἀθετῶν ἐμέ, ἀθετεῖ καὶ τὸν ἀποστείλαντα»· ἐκεῖνος ποὺ ἀρνιέται ἐμένα, ἀρνιέται κι' αὐτὸν ποὺ μ' ἔστειλε. (Λουκ. ι', 16), εἶπεν ὁ Χριστός. Δὲν ἔχουνε πίστιν ἀληθινὴν, οὔτε εὐλάβειαν πραγματικὴν, οὔτε καὶ ὑπακοή στὸ Θεό, αὐτοὶ ποὺ

δέν σέβονται καὶ ποὺ δέν πειθαρχοῦνε, στοὺς ἀναγνωρισμένους καὶ ἀφωσιωμένους θεράποντες τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ὅταν βλέπουμε νὰ παιδεύεται ὁ γείτονάς μας πρέπει νὰ φοβοῦμαστε κι' ἐμεῖς.

Ναί! Ἦτανε δίκαιος ὁ ἀφανισμὸς τῶν Αἰγυπτίων, γιατί εἶχανε φανῆ ἀπάνθρωποι πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τοὺς καταβασάνιζαν καὶ τοὺς καταταυρανοοῦσαν. Ἄλλὰ καὶ οἱ γειτονικοὶ τους λαοί, οἱ Φιλισταῖοι, οἱ Ἐδωμίτες, οἱ Μωαβίτες, κι' ὅλοι γενικὰ οἱ Χανααῖοι, εἶχανε κι' αὐτοὶ λόγο νὰ τρέμουνε καὶ νὰ φοβοῦνται.

Ἡ συμφορὰ βέβαια ἐπλήξε τοὺς Αἰγύπτιους. Ἀλλὰ φυσικὸ ἦτανε νὰ καταπλήξῃ καὶ νὰ καταταράξῃ καὶ τοὺς γείτονές τους, ποὺ τὴν ἔβλεπαν νὰ πλησιάζῃ.

Κι' ἔτσι πραγματικὰ συνέβηκε. Λύπη καὶ θυμὸς μαζί, ἀγωνία καὶ ταραχὴ, τρόμος καὶ σαστισμάρια, ἐκυρίεψαν τὴν ψυχὴ τους· κι' ἔσπασε κυριολεκτικὰ ἡ χολή τους, ἐπληρώθηκεν ἡ καρδιά τους, ἀλλοφρένιασαν, καὶ τᾶχασαν, καὶ παράλυσαν, κι' ἐνεκρώθησαν. «Ἦκουσαν Ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν· ὠδῖνας ἔλαβον· ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος· ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες Χαναάν». Τὸ ἐπληροφορήθησαν τὰ Ἔθνη κι' ἐθύμωσαν· καὶ τοὺς ἔπιασε πόνος καὶ τρομάρα, κι' ἔλυωσαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Χαναάν (Ἐξόδ. ιε', 14-15).

«Ὁργίσθησαν σημειώνει ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης· δηλαδὴ ἐκλονίσθησαν καὶ ταραχθήσαν. Γιατὶ ἐνόμιζαν, πὼς σὰν ἀλλόφυλοι κι' αὐτοὶ, θὰ πάθαιναν τὰ ἴδια μὲ τοὺς Αἰγυπτίους». Καὶ τὴν ὑπερβολικὴ αὐτὴ ταραχὴ καὶ στενοχώρια τῶν Ἐθνῶν αὐτῶν, ἡ Θεία Γραφὴ συνειθίζει νὰ τὴν παρομοιώνῃ μὲ τοὺς πόνους ποὺ αἰσθάνεται μιὰ γυναίκα ποὺ γεννᾷ, ὅπως λέει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «Ὅπου θέλει ἡ Γραφὴ νὰ μᾶς φανερῶσῃ

καὶ νὰ μᾶς παραστήσῃ κάποιον ἀβάσταγο πόνο, τὸν παραλληλίζει μὲ τοὺς πόνους τῆς γέννας. Γι' αὐτὸ καὶ λέγει, ὅτι ἔπιασαν «ὠδῖνες» τοὺς κατοίκους τῆς Χαναάν· δηλαδὴ φόβος, τρόμος, πόσος ὀδύνη».

Ἐνόσῳ ζοῦμε, κατοικοῦμε κι' ἐμεῖς στὴ Μερράν.

Βρισκόμαστε κι' ἐμεῖς στὴ Μερράν· στὸν τόπο δηλαδὴ τοῦ πόνου γαί τῆς πίκρας. Ποιὸς λοιπὸν Μωϋσῆς ὑπάρχει καὶ γιὰ μᾶς, πὺ νὰ προσπέσωμεν κι' ἐμεῖς στὰ πόδια του καὶ νὰ τοῦ ἐξομολογηθοῦμε τὸν καῦμό μας καὶ τὴ δυστυχία μας; Ποιὸς εἶναι ὁ μεσίτης, πὺ θὰ παρακαλέσῃ καὶ γιὰ μᾶς τὸν Κύριο; Μὲ ποῖο τρόπο θὰ μπορέσωμε κι' ἐμεῖς νὰ γλυκάνωμε τὸ πικρὸ φαρμάκι πὺ ποτιζόμαστε; Πὺ θὰ βρεθῇ καὶ γιὰ μᾶς, ὅπως τότε γιὰ τοὺς Ἑβραίους, μιὰ χώρα δροσόλουστη καὶ κατάρρυτη σὰν τὴν Αἰλείμ, πὺ νὰ μᾶς παρηγορήσῃ καὶ νὰ μᾶς ξεκουράσῃ; ("Ἐξοδ. ιε' 27).

Διψοῦν καὶ οἱ Χριστιανοὶ στὴ ζωὴ μας αὐτὴ τὰ γλυκύτατα νάματα τοῦ θεοῦ λόγου, μὰ δὲν εὐρίσκουνε τρεχοῦμενες πηγές, γιὰ νὰ πιοῦνε καὶ νὰ σωθοῦνε. Δὲν βρίσκουνε τὰ νερά τῆς Αἰλείμ, γιὰ νὰ σβύσουνε τὴ δίψα πὺ τοὺς καταφλογίζει. "Ὅπου καὶ νὰ πᾶνε, κι' ὅπου καὶ νὰ γυρίσουνε τὰ μάτια τους, βλέπουνε μπροστά τους τὴ Μερράν καὶ νὰ κυλοῦνε τὰ πικρὰ νερά της. Νερά φαρμακερά, πὺ φέρνουνε τὴν ἀρρώστια καὶ τὸ θάνατο. "Ἄν βγοῦνε ἔξω στὴν ἀγορά, δὲν ἀκοῦνε τίποτες ἄλλο παρὰ ψέμματα καὶ λόγια πανοῦργα. Καὶ δὲν βλέπουνε τίποτες ἄλλο, παρὰ πλεονεξία καὶ φιλοχρηματίες καὶ τόκους δολερούς.

"Ἄν πάλι πλησιάσουνε στ' ἀρχοντικὰ σπίτια καὶ στὰ δικαστήρια, δὲν μαθαίνουν καὶ δὲν διδάσκονται τίποτες ἄλλο, παρὰ ραδιουργίες καὶ σοφιστίες καὶ συκοφαντίες καὶ ψευδομαρτυρίες καὶ προδοσίες, γ λογῆς λογῆς ἀρπαγές καὶ ἀδικίες. Κι' ἂν μποῦνε

φτωχικά σπίτια, κι' ἐκεῖ δὲν ἀντικρύζουνε τίποτες ἄλλο, παρὰ παραδείγματα φαυλοβιότητος καὶ ἄτακτης ζωῆς, καὶ παραξενιές καὶ κακοθήθειες καὶ κραιπάλες καὶ κάθε εἴδους ἀκαταστασίες καὶ ἀνεμυαλιές.

Ἐδῶ, ἔχει ἀνοιχτὸ τὸ σχολεῖο τῆς ἡ ματαιοδοξία καὶ ἡ κομποφάνεια, μὲ τοὺς καπνοὺς τῆς. Ἐκεῖ, ἡ σαρκολατρεία, μὲ τὶς ἡδονές τῆς. Ἐκεῖ ὁ Διάβολος, μὲ τοὺς πειρασμοὺς του καὶ μὲ τὶς παγίδες του. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἡ ἀνευλάβεια καὶ ἡ καχυποψία καὶ ἡ δυσπιστία προβάλλουν, μὲ τόλμη καὶ μὲ θρασύτητα, τὶς ἀμφιβολίες τους καὶ τὶς ἀντιλογίες τους. Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ αἰρετικὴ στρεψοδικία καὶ κακοφροσύνη προτείνουν, μὲ ἀναίδεια καὶ χωρὶς καμμιὰ συστολή, τὰ καχόδοξα κηρύγματά τους. Καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ ἀθεῖα ξερνᾷ, χωρὶς ντροπὴ καὶ χωρὶς κανένα φόβο, τὶς φρικτὲς βλασφημίες τῆς.

Παντοῦ κι' ὅπου νὰ πάη κανεὶς, τὰ ἴδια πικρότατα καὶ θανατερὰ νερὰ τῆς Μερρᾶς θὰ συναντήσῃ, νὰ κυλοῦνε πλούσια καὶ ἀστείρευτα. Σὲ ποιὸν λοιπὸν νὰ τρέξῃ καὶ σὲ ποιὸν νὰ καταφύγῃ ὁ νέος Ἰσραηλίτης, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ νὰ πιῇ γλυκόπιστο νόμα καὶ τὰ δυναμωτικά καὶ ζωογόνα καὶ σωτήρια νερὰ τῆς Αἰλειμ, γιὰ νὰ σβύσῃ τὴν δίψα του;

Σὲ ποιὸν ἄλλον, παρὰ σ' ἐκεῖνον ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς τὸν ὠρίσε ὁδηγὸ μας καὶ προστάτη μας. Σ' αὐτὸν καὶ μόνον ἔχει τὸ δικαίωμα κι' ἔχει τὰ θάρρητα νὰ καταφεύγῃ ὁ νέος Ἰσραηλίτης καὶ νὰ τοῦ λήῃ τὸ παράπονόν του, ὅπως οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Ἰσραηλιῆτες ἐπήγαιναν τότε πρὸς τὸν Μωϋσῆ· «διεγόγγυζον ἐπὶ Μωϋσῆ λέγοντες· τί πιόμεθα;» Παραπονιούτανε στὸ Μωϋσῆ καὶ τοῦλεγαν· τί θὰ πιῶμε; (Ἐξοδ. ιε', 24).

Ἄλλὰ ποιὸς εἶναι αὐτός, ποὺ ἔχει ὀρισθῆ ὁδηγὸς καὶ προστάτης καὶ καθοδηγητῆς τοῦ νέου Ἰσραηλίτου, δηλαδὴ τοῦ Χριστιανοῦ, γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ βγῆ κι' αὐτὸς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο; ἀπὸ τὴν ἁμαρτία

δηλαδή· και να κληρονομήση τὴν τρισμακάριστη γῆ, τὴ Βασιλεία τουτέστι τῶν Οὐρανῶν; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν ἱερέα; Καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, πού τοῦ ἐμπιστεύθηκεν ὁ Θεὸς στὰ χέρια του τὴν ἀποτελεσματικὴ καὶ δυνατὴ ράβδο τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας καὶ δύναμης, γιὰ νὰ μαστιγῶνῃ μ' αὐτὴ τὸν νοητὸ Φαραῶ τῶν ψυχῶν καὶ τοῦ ἐχορήγησεν ἀκόμη καὶ τὸ σκῆπτρο τῆς εὐθύτητας, γιὰ νὰ καθοδηγῇ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ; Χωρὶς ἄλλο, αὐτὸς εἶναι!

Πάρα πολὺ λοιπὸν εὐλογα καὶ δίκαια, ὅπως τότε οἱ Ἑβραῖοι στὴ Μερράν ἐγόγγυζαν στὸ Μωϋσῆ καὶ τοῦλεγαν «Τί πιόμεθα»; Τί θὰ πιοῦμε; Ἔτσι καὶ οἱ Χριστιανοὶ τώρα, δηλητηριασμένοι καὶ ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὴν ὀλέθριαν ἐπίδραση τῆς κακίας, καὶ τῆς πλάνης, καὶ τῆς ἀσέβειας, καὶ ὅλο δίψα γιὰ πνευματικὴ διδασκαλία καὶ γιὰ τὸν θεῖο λόγο, πού τὸν ἔχουνε ἀποστερηθῆ, μ' ὅλο τους τὸ δίκηρο πρέπει νὰμποροῦνε νὰ προστρέχουνε στὸν ἱερέα καὶ πρὸς τὸν δεσπότη τους καὶ νὰ τὸν γογγύζουνε καὶ νὰ τοῦ λένε, «τί πιόμεθα;»

Τὰ νερά πού μᾶς κυκλώνουν καὶ πού λιμνάζουνε τριγύρω μας, τὰ νερά, πού σὲ κάθε μας βῆμα τὰ βρίσκομε μπροστά μας, εἶναι σαπηρόνερα, καὶ πρασινισμένα καὶ φαρμακερά· καὶ ὅλο ἀρρώστεια· καὶ θανατερά. Αὐτὰ τὰ νερά, μᾶς φέρνουνε κάθε ἡμέρα τὸν θάνατο· «Ἐπιστάτα! εἰς τίνα πορευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· ποταμοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας τῆς σῆς ὕδατος ζῶντος» (Ἰωάν. στ' 68). (Ἐσὺ εἶσαι ὁ καθοδηγητῆς μας· σὺ μπορεῖς νὰ μᾶς εἰπῆς πνευματικὰ λόγια γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ· ἀπὸ μέσα σου μποροῦν νὰ κυλήσουν ποτάμια ὀλόκληρα ἀπὸ ζωντανὸ νερό).

Ἄνοιξε λοιπὸν τίς πηγές αὐτές τῆς Σωτηρίας καὶ δρόσισέ μας τὴ φλογερὴ μας δίψα, γιὰτι καϊόμαστε καὶ δὲν ἀντέχομε πλέον οἱ δυστυχισμένοι.

Ἄποδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἔνα Ἑλληνοχριστιανικὸ προσκύνημα

Ἡ ΒΥΖΑΝΤΙΝῆ ΨΥΧῆ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΑΝΑΤῆ ΨΥΧῆ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΛΑΣΤΟ ΑΡΓΟΛΙΚΟ ΚΑΜΠΟ

Ἡ συντροφία νοσταλγεῖ παλαιὰ μαθήματα

Ἡ ἐκδρομὴ πρὸς τὸν ἀργολικὸ κάμπο δὲν εἶχε τὴν συνήθη μορφή καὶ τὸν ψυχαγωγικὸ ἀπλῶς σκοπὸ. Εἶχε ἓνα ξεχωριστὸ περιεχόμενον. Ἐκλείε μέσα της κάποια νοσταλγικὴ συγκίνησι. Ἡ συντροφία ἦταν ἓνας κόσμος μὲ δική του παλιὰ ζωὴ καὶ μὲ ἀναμνήσεις, ποὺ δημιουργοῦσαν ἓνα ψυχικὸ κόσμον ὑποβλητικόν. Ἀπόφοιτοι ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς ἐκδρομῆς αὐτῆς ἑνὸς μεγάλου σχολείου τῆς Πόλης, τοῦ Ζωγραφείου Γυμνασίου, ποὺ μαζί μὲ τὴν Μεγάλην Σχολὴν τοῦ Φαναρίου στάθηκαν στὸ πέρασμα χρόνια καὶ χρόνια οἱ δυὸ μεγάλοι πνευματικὸι φάροι, ἡ ἀκτινοβολία τῶν ὁποίων ἐφώτισε γενεὰς ὀλόκληρες. Προσωπικότητες τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κλήρου, οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ ἐκπαιδευτηρίου αὐτοῦ, ποὺ ἀνήγειρεν ἡ γεναιοδωρία τοῦ μεγάλου Ἑπειρώτη εὐεργέτη, τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου. Διαπρεπεῖς καθηγηταὶ ὑπῆρξαν δημιουργοὶ τῶν γενεῶν τοῦ σχολείου αὐτοῦ. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ κλήρου ἐξέχοντες, ὅπως ὁ Νικόλαος Παρίτσης, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Νέστωρ Σουσιλίδης, ὁ μητροπολίτης Ξάνθης Ἰωακείμ Μαρτινιακός, ὁ ἐπίσκοπος Τραχείας Ἀλέξανδρος Ζῶτος καὶ ἄλλοι. Ὁ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' περιέβαλε μὲ ἐξαιρετικὴν εὐνοίαν καὶ ἐκτίμησι τὸ ἴδρυμα τοῦ Ἑπειρώτη εὐεργέτου καὶ οἱ κατὰ καιροὺς Ἑλληνες πρεσβευταὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου, τοῦ Ἰωάννη Γρυπάρη καὶ μεταγενέστεροι μέχρι σήμερον εἶχον κληρονομημένη τὴν παράδοσι τοῦ Ζωγραφείου ὡς φυτωρίου τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς μορφώσεως καὶ ἀνθήσεως. Ἐνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀποφοίτων τοῦ ἰδρύματος αὐτοῦ ἀναδείχθησαν παράγοντες ἐξέχοντες καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερῆς πατρίδος των, σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῶν ἐκδηλώσεων. Ἐπιστήμονες, ἔμποροι, βιομήχανοι, διαπρεπεῖς μηχανικοὶ, ἄνθρωποι τῶν γραμμῶν καὶ καλλιτέχναι. Ἔτσι ἡ συντροφία αὐτὴ ποὺ ὤδευε κάποια πρόσφατη Κυριακὴ πρὸς τὴν Ἀργολίδα ἐκλείε μέσα της τὸ κράμα μιᾶς πολυσύνθετης δημιουργίας, γαλουχημένης μὲ τὰ νάματα τῆς μορφώσεως τοῦ Ζωγραφείου.

Ἡ ἀτμόσφαιρα πλαισιωμένη καὶ ἀπὸ εὐγενικὰς κυρίες κάθε ἡλι-

κίας με πνευματική μόρφωσι καὶ αὐτὲς ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς Πόλης, ἀνάδινε τὸ ἄρωμα ἑνὸς ἀρχοντικοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, προσηλωμένου πρωτίστως πρὸς τὴν ἀκατάλυτη θρησκευτικὴ παράδοσι, πού διαφύλαξε σὰν ἅγια τῶν ἁγίων του, ἀφίνωντας σὲ κάποια σκληρὴ περίοδο τοὺς βωμοὺς καὶ τὶς ἐστίες του. Ὁδηγὸς καὶ πυξὶς ἡ θρησκεία, σὲ πλείστες ὅσες ἐκδηλώσεις του με βαθύτερον ὄμορφο ἠθικὸ κόσμο. Οἱ ἀναμνήσεις, ἀναβαπτισμένες μέσα στὴν κολυμβήθρα τοῦ κόσμου αὐτοῦ δημιουργοῦσαν μιὰ πραγματικὴ ψυχικὴ ἀνάτασι. Τὸ θρησκευτικὸ πνεῦμα ἀγκάλιασε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ ὄλων τῶν παληῶν συντρόφων τοῦ σχολεῖου, ὅταν ἀντίκρυσαν τὸν μεγάλον καθεδρικό ναὸ τοῦ ἁγίου Παύλου τῆς Κορίνθου. Ἐκδηλοῦν σὲ ὄλους τὸ ρίγος μιᾶς συγκινήσεως στὸ γρήγορον ξετύλγμα τῆς ζωῆς, τῆς σταδιοδρομίας, τῆς ἐπισκέψεως στὴν ἀρχαία αὐτὴ ἑλληνικὴ πόλι καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν, πού δὲν ἔπαυσε με τὶς βαθυτάτου νοήματος ἐπιστολὰς του νὰ ἐκπέμπῃ τὴν φωτεινὴν ἐκτινοβολίαν τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος. Μετὸ πνεῦμα αὐτὸ καὶ τὸν φευγαλέον ἔστω ὄραματισμὸν τῆς μορφῆς τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ συντροφία τῶν ἀποφοίτων τοῦ Ζωγραφείου συνέχισε τὴν ἐκδρομὴν καὶ προσκύνημα μαζί πρὸς τὸν κάμπο τῆς Ἀργολίδος, ἀφίνωντας πίσω τὴν ἀγαπημένην πόλιν τοῦ Θεοῦ Παύλου.

Ὁ ἀργολικὸς κάμπος τὴν ἄρᾳ ξεδιπλῶνει τὴν ἑλληνικὴν καὶ χριστιανικὴν του ἱστορίαν. Ὅλα γύρω φέρουν τὰ ἴχνη καὶ τὴν ἀνάμνησιν ἐποχῶν παλαιότερων, μυθολογικῶν καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων, μετὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς θρησκείας. Ἡ Νεμέα στὸ πέρασμα μας καὶ στὸ βάθος αἰ Μυκῆναι. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἡ τραγωδία εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Μυκηναίων καὶ οἱ σωζόμενοι σήμερον τάφοι των, ὅλα φέρουν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολογικὴν ἐποχὴν καὶ ἀπλώνουν τὸ φῶς τους σ' ἕνα ὀρίζοντα με ἀπέραντη καὶ ἀμετάβλητην τὴν ἀκτινοβολίαν του. Ἡ Στυμφαλία μετὰ τὰ νερά της καὶ ἡ Λέρνη θυμίζουν τὸν ἡρωϊσμὸν τοῦ ἡμίθεου Ἡρακλῆ καὶ ξετυλίγουν μιὰ ἱστορίαν πού ὀρθώνεται πάντοτε στὴν σκέψιν ὡς θρύλος καὶ ὡς πραγματικότης. Πέρα ἀπὸ τὴν Νεμέαν ἐκεῖ πρὸς τὰ στενὰ πού σχηματίζει τὸ Δερβένι, τὰ Δερβενάκια, ἀναπολοῦμε καὶ ξαναζοῦμε τὸν ἀγῶνα ἑνὸς πρωταγωνιστοῦ, τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἡ συντροφία χαιρετίζει εὐλαβικὰ τὸ ὀρθωμένον στὸ βάθος ὑψηλὸν ἄγαλμα τοῦ Γέρου τοῦ Μωρηᾶ. Ὁ εὐλαβικὸς αὐτὸς χαιρετισμὸς ἀποτελεῖ καὶ ἕνα εἶδος πικρίας πρὸς τὴν σκληρότητα καὶ ἀγνωμοσύνην τῶν ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού εἶχαν καταδικάσει καὶ εἶχαν κρατήσει ἑπτὰ ὀλόκληραυς μῆνας, μέσα στὰ ἀνή-

λιαγα υπόγεια τῶν φυλακῶν τοῦ Παλαμηδιοῦ, τὸν νικητὴ στρατηγὸ Θεόδωρο Κολοκοτρῶνη. Ἀφίνουμε τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἱστορικῆς γιὰ νὰ χαροῦμε τὸ πράσινο θαῦμα τοῦ κάμπου, ποῦ ἀπλώνεται γύρω χαιδεύοντας τὸ μάτι καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεις. Μοσχοβολᾶνε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ οἱ πορτοκαλιές, μὲ τῆς ὁποῖες ἐφυτεύθηκε τῶρα προσφάτως ὁ κάμπος καὶ τὰ πλατάνια δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πλαισιώνουν τὸ τοπίο. Σὲ λίγο φθάνουμε στὴν πόλι τῶν Δαναῶν, προχωρώντας ἔξω πρὸς τὴν ἐξοχικὴ τοποθεσίαν τοῦ Ἄργου, τὸ Κεφαλᾶρι. Ἡ συντροφιά τῶν παλιῶν ἀποφοίτων καὶ μαθητῶν τοῦ μεγάλου σχολείου τῆς Πόλης, συμπυκνώνοντας τῆς ἱστορικῆς ἀναμνήσεις τῆς ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ ἀργολικοῦ κάμπου ξαναζῆ στὸ πέλαγος τῶν νοστοαλιῶν. Ἡ ὀλοπράσινη τοποθεσία μὲ τῆς πανύψηλες φουντωμένες λεύκες καὶ τὰ τρεχάμενα ἄφθονα νερὰ θυμίζει τοπία τῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἐπὶ τῆς Προποντίδος. Ἐνα ἐκκλησάκι ὑψηλὰ μὲ τὸν θόλο καὶ τὸ καμπαναριὸ του προσελκεί τὴν προσοχὴ ὄλων. Ὅμαδικὸ ζῦπνημα τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ ὀμαδικῆ σχεδὸν ἡ πορεία πρὸς τὸ ἐκκλησάκι, κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους τοῦ ὁποῖου κυλᾶ ἄφθονο νερό, σχηματίζοντας μιὰ πελώρια λίμνη. Ἐνα τεράστιο σπήλαιο στὸ ἔμβασμα τοῦ ναοῦ. Καὶ ἡ ἐκκλησία κατόπιν ἐλκύει τὸν ἐπισκέπτη στὴν ὑποβλητικὴ τῆς ἀτμόσφαιρα. Εἶναι ἡ ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Εὐρύχωρη, ὀλοκάθαρη καὶ ὀλόφωτη. Τὴν ὥρα αὐτὴ τῆς ἐπισκέψεως, ὡσὰν ν' ἀκοῦμε τὸν ψίθυρο κάποιου Ἐσπερινοῦ καὶ μπροστὰ στὴν φορτωμένη ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἀφιερῶματα εἰκόνα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἀντικρύζουμε πλῆθος ξένων προσκυνητῶν στὴν πλέον εὐλαβικὴ τῶν στάσι. Ἐχουν γονατίσει πολλοὶ γεμάτοι ἀπὸ συγκίνηση καὶ δέος. Ἡ συντροφιά μας τῶν προσκυνητῶν καθὼς ἀγκαλιάζει τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ δέους καὶ τῆς συγκινήσεως τῶν ἑτεροδόξων, ξαναζῆ τὴν ὠραιότητα, τὴν ἱστορία γαί τὸ θαῦμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς Πόλης μετὰ ψάρια, τὴν Μπαλουκλιώτισσα. Ὅλοι ἀναπολοῦν τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ θαυματουργὸ ἀγίασμά της στὸ Ἐπταπύργιο. Καὶ καθὼς κάτω ἀπὸ μιὰ σιωπηλὴ, κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα ἀφίνουμε τὴν ἐκκλησία, ἀκοῦμε τοὺς ξένους προσκυνητὰς νὰ ὀμιλοῦν μὲ εὐλάβεια καὶ θαυμασμό γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία. Εἶναι γάλλοι καὶ Ὀλλανδοὶ οἱ προσκυνητὰ ἐκδρομεῖς αὐτοὶ. Ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀτμόσφαιρας τῆς ὀρθοδοξίας μέσα στὴν ἐκκλησία δὲν ἔπαυσε νὰ ἐμφανίζη μιὰ ὑπεροχὴ συγκριτικὰ πρὸς τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἄλλων δογμάτων.

*

Ξαναγυρίζουμε κοντὰ στὴν λίμνη μὲ τὰ πλατάνια καὶ τὴν ὀμορφιά. Ἐλας λαϊκὸς κόσμος διασκεδάζει χορεύοντας. Ἡ συν-

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Μὴ μεριμνᾶται γιὰ τὴν αὔριο

Ὅταν ὁ μακάριος Σάββας ἔκτιζε, μὲ ζῆλο μεγάλο, τὸ Μοναστήρι του, ποῦ ἤθελε νὰ τὸ κάμη Κοινόβιο, βρέθηκε σὲ μεγάλη στενοχώρια, γιατί τοῦ ἔλειψαν τὰ χρειαζόμενα, καὶ δὲν εἶχε κανένα, γιὰ νὰ φροντίσῃ νὰ τοῦ τὰ προμηθέψῃ.

Ὁ Θεὸς ὅμως, ποῦ εἶναι στοργικώτερος κι' ἀπὸ τοὺς γονηοὺς μας, ἐπρονόησε γι' αὐτόν· κι' ἔστειλε στὸν ἄρχοντα Μαρκιανό, ποῦ ἐκηδεμόνευε κι' ἐπροστάτευε ὅλα τὰ προσκυνήματα γύρω ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ, μίαν ὑπνοφαντασία. Τὴ νύκτα λοιπὸν ποῦ ἐκοιμόντανε ὄνειρεύθηκε κάποιον, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἔβλεπε, καὶ ποῦ εἶχε ἓνα πρόσωπο Ἀγγελικό, ποῦ ἀκτινοβολοῦσε· κι' αὐτὸς τοῦ εἶπε: — Μαρκιανέ, ἐσὺ καλὰ τὰ περνᾷς ἐδῶ, μὲ δίχως ἔγνοιες, καὶ δίχως στενοχώριες. Τίποτα δὲν σοῦ λείπει ἐσένα. Ὁ δοῦλος ὅμως τοῦ Θεοῦ Σάββας, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς γύρω του, ὑποφέρουσε πολὺ καὶ συχνὰ τοὺς λείπει τὸ καθετί· καὶ κανένας δὲν γνοιάζεται γι' αὐτούς, οὔτε καὶ τοὺς συντρέχει στὶς ἀνάγκες τους. Φρόντισε λοιπὸν νὰ τὸν οἰκονομήσῃς μ' ὅτι μπορεῖς, χωρὶς νὰ τ' ἀμελήσῃς διόλου, γιατί εἶναι κρίμα νὰ βασανίζωνται καὶ νὰ κακοπαθοῦνε ἀπὸ τέτοια στέρησις.

Αὐτὰ εἶδε κι' ἄκουσε στ' ὄνειρό του. Κι' ὁ Μαρκιανὸς ἀμέσως ἐφρόντισε νὰ στείλῃ στὸν ἅγιο Σάββα καὶ τρόφιμα καὶ πολλὰ ἄλλα

τροφιά τῶν ἀποφοίτων τοῦ Ζωγραφείου ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ τὴν χαρὰ καὶ τὴν κατάνυξι ἀπὸ τὸ προσκύνημα στὴν ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ἡ θρησκευτικὴ νοσταλγία συνέχει ὅλους καὶ καθὼς ἀργὰ τὴν νύκτα πέρνουμε τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς σταματοῦμε σ' ἓνα χωριό, τὸν Σολωμό, γιὰ νὰ χαροῦμε τὸ πανηγύρι τῶν ἑορταστῶν.

Ὀλόφωτη καὶ σημαιοστόλιστη ἡ ἐκκλησία τοῦ χωροῦ ποῦ ἑορτάζει καὶ ἓνα εὐλαβικὸ πλῆθος συνωθεῖται πρὸς τὴν ἐκκλησιὰ γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἑσπερινό. Εἶναι ἡ παραμονὴ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Ἐνας συγκλονισμὸς στὴν ψυχὴ μας μὲ τὸν πανηγυρισμὸ αὐτῶν πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων, ποῦ στάθηκαν καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ αὐτοκράτορες.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

χρήσιμα πράγματα, μὲ τὰ ζωντανά, πού τὰ διατηροῦνε ἐπίτηδες, γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦνε τοὺς ἀδελφούς. Κι' ἐκεῖνος τὰ δέχθηκε, μετὰ χαρᾶς του. Κι' ὅταν ἔμαθε τὴν ἀφορμή, τὴν ἐξήγησε σὰν ἓνα σημάδι σταλμένο ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ τὸ Μοναστήρι πού ἔκτιζε. Κι' ἔδειχνε, περισσότερο ζῆλο γιὰ τὸ κτίσιμό του.

Ὅταν λοιπὸν τ' ἀποτελείωσε καὶ ἠσύχαζε σ' αὐτό, γεμάτος ἀπὸ ταπεινωσύνη κι' εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν πανάγαθο Θεό, τοῦ ἐλείφανε κάποτε τὰ τρόφιμα. Καὶ σὲ τέτοιο μάλιστα σημεῖο, πού δὲν εἶχαν οὔτε πρόσφορο γιὰ τὴ θεία λειτουργία. Ἐπῆγε λοιπὸν ὁ κελλάρης του καὶ τοῦ εἶπε, πὼς τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ κάνουνε τὴ θεία μυσταγωγία, γιατί τοὺς ἔλειψεν ὅλο-τελα καὶ «ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος».

Ἄλλὰ ἡ μεγάλη του ψυχὴ δὲν ἐταράχθηκε διόλου, οὔτε κι' ἐκλονίστηκε γιὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ· παρὰ ἐπίστευε, πὼς κάποιος τρόπος θὰ βρεθῆ, γιὰ νὰ ἐξοικονομηθῆ ἡ δύσκολη ἐκείνη περίσταση.

— Μὴ σᾶς γνοιιάζει, τοὺς εἶπε· ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς ἀφήσω, δίχως ἀγία Μετάληψι. Στὸ τέλος-τέλος, ἂν ἔχωμε τέτοια στέρηση, θὰ δώσωμε κάτι ἀπὸ τ' ἁγιασμένα κειμίλια τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ θ' ἀγοράσουμε, ὅτι μᾶς χρειάζεται. Φθάνει νὰ μείνωμε πιστοὶ στὸ λόγια τοῦ Κυρίου μας, πού μᾶς εἶπε, «μὴ μεριμνᾶτε γιὰ τὴν αὐριον».

Δὲν εἶχεν ἔλθει λοιπὸν ἀκόμη ἡ Κυριακὴ, καὶ παρουσιάστηκαν κάποιοι, σὰν σταλμένοι ἐπίτηδες ἀπὸ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, κι' ἐξεφόρτωσαν στὸ Μοναστήρι τριάντα ὀλόκληρα φορτώματα ἀπὸ διάφορα τρόφιμα. Καὶ ἦτανε τόσο πολλὰ αὐτὰ πού ἐφέρανε, καὶ τὸ σιτάρι καὶ τὸ κρασί καὶ τὸ λάδι, πού τὸ Μοναστήρι δυσκολεύθηκε νὰ τ' ἀποθηκέψη.

Κι' ὁ ἅγιος Σάββας ἐφώνησε τὸν κελλάρη του, καὶ τοῦ εἶπε· — Τί λές τώρα; Δὲν θᾶχουμε τὴν Κυριακὴ θεία Λειτουργία; Κι' ἐκεῖνος ἐκατάλαβε, πὼς τοῦκανε τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν γιὰ τὴν προτερινή του μικροψυχία, κι' ἔπεσε στὰ πόδια του κι' ἐζητοῦσε μὲ δάκρυα νὰ τὸν συγχωρέση.....

*

Διηγούνται γιὰ τὸν Ἀρβᾶ Μωϋσῆ πού ἀσκήτεψε, πὼς ὅταν ἐπρόκειτο νὰ κλεισθῆ μέσα στὴ βραχοσπηλιά, πού ἐδιάλεξε γιὰ νὰ μείνη, εἶχε κουρασθῆ ἀπὸ τὸ δρόμο, ὥσόντου νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, κι' ἔλεγε μέσα του — Ὅλα καλά· μὰ ποῦ θὰ βρίσκω νερὸ σ' αὐτὸν τὸν ἐρημότοπο; Κι' ἄκουσε μιὰ φωνή, πού τοῦλεγε — Ἐμπα μέσα καὶ νὰ μὴν γνοιιάζεσαι γιὰ τίποτα!

Ἐμπῆκε λοιπὸν. Καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο τὸν ἐπισκεφθῆκανε μερικοί Πατέρες. Καὶ δὲν εἶχε, παρὰ μία μονάχα λαίνα νερό, πού κι' αὐτὸ τὸ ξόδεψε, γιὰ νὰ τοὺς βράσῃ λίγη φακὴν. Ὁ Γέροντας

λοιπόν ἐστενοχωριόντανε· κι' ἔμπαινε, κι' ἔβγαινε καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεό. Καὶ ξαφνικά, σκεπάστηκε τὸ βουνὸ ἀπὸ σύννεφα, κι' ἄρχισε νὰ βρέχη τόσο πολὺ, πού σὲ λίγο ἐγεμίσανε ἀπὸ νερὸ ὅλα του τὰ πιθάρια.

Τὸν ἐρωτήσανε λοιπόν οἱ Πατέρες — Γιατί, Γέροντά μου, ἔμπαινε κι' ἔβγαινε ὅλη τὴν ὥρα; Καὶ τοὺς ἀπάντησε — Παραπονιούμυνα στὸ Θεό, Πατέρες μου, καὶ τοῦλεγα· γιατί μ' ἔφερες ἐδῶ καὶ τώρα δὲν ἔχουνε οἱ Ἀδελφοί μου οὔτε μιὰ σταλαματιὰ νερὸ νὰ δροσίσουνε τὰ χεῖλη τους; Γι' αὐτὸ ἔμπαινα κι' ἔβγαινα, καὶ παρακαλοῦσα τὸ Θεό. Καὶ νά, πού μᾶς ἔστειλε.....

*

Ἄκουσα νὰ λένε οἱ Γέροντες, γιὰ κάποιον κηπουρὸ, πὼς ἦτανε δουλευτάρης· καὶ πὼς ὅτι σύναζεν ἀπὸ τὴ δουλειὰ του, τὰ ξόδευε σὲ ἀγαθοεργίες· κι' ὅτι δὲν κρατοῦσε τίποτα ἄλλο παρὰ ὅσο μονάχα τοῦ ἔχρειαζόντανε, γιὰ νὰ συντηριέται ὁ ἴδιος.

Μὲ τὸν καιρὸν ὁμῶς, τὸν ἐπέιραξεν ὁ Σατανὰς καὶ τοῦ σιγοφιθύρισε — Τί κάνεις; Σύναξε λίγο χρῆμα· καὶ φύλαξέ το γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου. Γιατί ἔρχονται καὶ δύσκολες ὥρες. Κι' αὔριο θὰ γεράσης. Καὶ θὰ γίνης σαράβαλο, καὶ θὰ χρειάζεσαι τότε νὰ ξοδεύης. Καὶ ποῦ θὰ τὰ βρῆς;

Ἄρχισε λοιπόν νὰ μαζεύη καὶ ν' ἀποταμιεύη. Καὶ σὲ λίγο ἐγεμίσειν ἀπὸ νομίσματα ἕνα πῆλινο κουμπάρá. Ἐλαχεν ὁμῶς ν' ἀρρωστήσῃ καὶ νὰ πληγιασῇ τὸ πόδι του. Καὶ σιγὰ σιγὰ, ἡ πληγὴ ἐχειροτέρευε καὶ δὲν ἔκλεινε· κι' ἐξόδεψε στοὺς γιατροὺς, ὅτι εἶχε μαζέψει, δίχως νὰ ἰδῆ καμμιάν ὠφέλεια. Ἀναγκάστηκε λοιπόν νὰ φωνάξῃ ἕνα σπουδαῖο καὶ εἰδικὸ γιατρό. Κι' αὐτὸς τοῦ εἶπε, πὼς ἂν δὲν κοπῆ τὸ πληγιασμένο του πόδι θὰ γαγκραινιάσῃ ὅλο του τὸ σῶμα. Κι' ἀποφάσισε νὰ τοῦ τὸ κόψουνε τὴν ἄλλην ἡμέρα.

Ὅλη λοιπόν τὴ νύκταν ἐκείνη εἶχε πέσει σὲ συλλογὴ· καὶ μεταμελήθηκε γι' αὐτὸ πού ἔκανε, κι' ἐσύναζε τὸ χρῆμα, στηρίζοντας ἐπάνω σ' αὐτὸ περισσότερο τὶς ἐλπίδες του, παρὰ στὸ Θεό, πού διατηρεῖ καὶ διατρέφει τὰ πάντα. Κι' ἔκλαψε γι' αὐτὸ πικρά, καὶ εἶπε·

— Μὴ μὲ ξεσυνερίζεσαι, Θεέ μου, γιὰ ὅτι ἔκανα. Θυμήσου τὴν ταπεινὴ μου ζωὴ πού ἐδούλευα, κι' ὅτι σύναξα τὸ μοίραζα στοὺς ἀναγκασμένους ἀδελφούς μου. Παραδίνομαι, Κύριέ μου, στὴν ἄμετρην ἀγαθότητά σου καὶ στοὺς ἀπειροὺς οἰκτιρισμούς μου. Μὴ μὲ καταφρονέσης, Θεέ μου, παρὰ εὐσπλαγχνίσου με κι' ἐλέησέ μου κατὰ τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεός σου...

Κι' ὅταν ἐτελείωσε τὴν κατανυκτικὴν αὐτὴ προσευχὴ του, παρουσιάστηκεν ἔμπρός του ἕνας Ἄγγελος τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦ εἶπε.

— Ποῦ εἶναι τὰ χρήματα, ποῦ ἐμάζεψες; Τί λές τώρα, γιὰ τὰ σχέδια καὶ γιὰ τοὺς λογισμοὺς ποὺ ἔκανες; Κι' αὐτὸς ἔπεσε σὲ βαθεῖα συντριβὴ κι' ἔκλαψε· καὶ τοῦ ἀπάντησε — Ἄμαρτησα, Κύριέ μου... Συγχώρεσέ με τὸν ἀμαρτωλὸ ... ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, δὲν θὰ τὸ ξανακάνω αὐτὸ ποτέ μου... Καὶ τότες ὁ Ἄγγελος τὸν ἄγγιξε στὸ πόδι του, κι' ἀμέσως ἐγιατρεύθηκε. Καὶ πρῶτῃ πρῶτῃ σηκώθηκε καὶ κατέβηκε στὸν κῆπο, γιὰ νὰ πιάσῃ δουλειά.

Ἦλθε λοιπὸν σὲ λίγο κι' ὁ γιατρός, ὅπως εἶχανε συμφωνήσει κι' ἔφερε καὶ τὰ σύνεργά του γιὰ νὰ τοῦ κόψῃ τὸ πόδι του. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν τὸν βρῆκε, ἀρώτησε, καὶ τοῦ εἶπανε, πῶς σὺναυγα ἔφυγε γιὰ τὸ περιβόλι, γιὰ νὰ δουλέψῃ. Κι' ὁ γιατρός παραξενεύθηκε κι' ἐζήτησε νὰ τὸν πᾶνε ἐκεῖ, γιὰ νὰ τὸν ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του. Κι' ὅταν τὸν εἶδε νὰ βαστᾷ τὴν ἀξίνα καὶ νὰ σκάβῃ, ἐδόξασε τὸ Θεό, ποὺ ἔκανε τὸ θαῦμά του καὶ τὸν ἐγιάτρευε.

*

Ἄδελφέ μου, ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας, πρόσεχε τὸν ἑαυτὸ σου μὲ αὐστηρότητα, γιὰτὶ εἶσαι πάντα κάτω ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ. Καὶ μὴν ἐλπίζῃς τίποτα ἀπὸ κανένα, παρὰ μὲ πίστη, σ' αὐτὸν νὰ στηρίξῃς πάντα τὶς ἐλπίδες σου καὶ τὸ θάρρος σου. Κι' ἂν ἔλθῃς σὲ κάποιαν ἀνάγκην παρακάλεσέ τον, μ' ὅλη σου τὴν καρδιά νὰ σὲ συντρέξῃ στὴ χρεῖα σου, κατὰ τὸ ἅγιο Θέλημά του. Κι' ὅτι σοῦ στείλει, νὰ τὸ δέχεσαι μ' εὐγνωμοσύνη καὶ νὰ τὸν εὐχαριστῆς· γιὰτὶ αὐτὸς μᾶς δίνει τὸ καθετί. Κι' ἂν πάλι σοῦ λείψῃ κάτι ὅλως διόλου, νὰ μὴ βασίζεσαι στοὺς ἀνθρώπους· οὔτε καὶ νὰ λυπᾶσαι καὶ νὰ γογγύζῃς κατὰ ὁποιοῦδήποτε. Ἄλλὰ νὰ δείχνῃς ὑπομονὴ καλοπροαίρετη, καὶ νὰ εἶσαι ἤρεμος καὶ ἀτάραχος· καὶ νὰ λές, εἶμαι ἄξιος νὰ πάθω πολὺ περισσότερα, γιὰτὶ εἶμαι ἀμαρτωλός. Ἄν τὸ θελήσῃ ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ μ' ἐλεήσῃ, θὰ τὸ κάμῃ· γιὰτὶ στὸ χέρι του καὶ στὴ ἔξουσία του εἶναι τὰ πάντα. Κι' ὅταν συλλογιέσαι μ' αὐτὸ τὸ τρόπο, νᾶσαι βέβαιος πῶς ὁ Θεὸς θὰ συντρέξῃ τὴν ἀνάγκη σου.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑ

Ἀθῆναι 1962. Σελ. 311.

Τιμᾶται δρχ. 30.

Ἐκδοσις Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «Κυψέλη».
Πωλεῖται εἰς τὰ κεντρικὰ Βιβλιοπωλεῖα ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

ΙΕΡΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΙ

Ὡς ἐν ἡμέρα...

Ὁ θεῖος Παῦλος μᾶς συνιστᾷ καὶ μᾶς προτρέπει: «Ὡς ἐν ἡμέρα εὐσχημόνως περιπατήσωμεν». Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ τὴν ὑλικὴ ἡμέρα, ποῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου. Σ' αὐτὴν, δὲν βλέπουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο ποιοὶ εἴμαστε στὴν πραγματικότητα. Εἶναι κι' αὐτὴ μιὰ νύχτα. Πρόκειται ἐδῶ γιὰ τὴν ἡμέρα τοῦ νοητοῦ ἡλίου, τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ τὴ θεία ἡμέρα, στὴν ὁποία ζοῦμε ἐμεῖς οἱ χριστιανοί. Γιὰ τὴν ἡμέρα, ποῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνεσπέρου φωτός.

Ὅπως κατὰ τὴν ὑλικὴ ἡμέρα, οἱ ἄνθρωποι προσέχουν τὴν ἐμφάνισί τους, γιατί ἡ γυμνότης κι' ἡ ἀτμηλησία πέφτουν στὴν ἀντίληψιν τῶν ἄλλων· ὅπως δίνουν σημασία, κατὰ τὴ διάρκειά της, στὶς κινήσεις τους καὶ τὴ συμπεριφορὰ τους, ὥστε νὰ εἶναι κόσμιες, εὐπρεπεῖς, εὐσχήμονες· ὅπως, σ' αὐτὸ τὸ χρονικὸ διάστημα, φροντίζουν νὰ μὴ δείχνουν πάνω τους τίποτε τὸ ἀντίθετο πρὸς τοὺς κανόνες τῆς καλῆς παραστάσεως καὶ συμπεριφορᾶς, ἔτσι κι' οἱ χριστιανοί, κατὰ τὴν ἄλλη, τὴ δική τους ἡμέρα κάνουν. Αὐτὴ ἡ ἡμέρα εἶναι ὄλος ὁ βίος τους, ὁ φανερός κι' ὁ κρυπτός. Φανερός ἀδιάκοπα στὸν Θεό. Ἐν μέρει φανερός κι' ἐν μέρει κρυπτός στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Παῦλος λοιπὸν μᾶς λέγει, ὅτι πρέπει νὰ εἴμαστε ντυμένοι τὴ φωταυγῆ στολὴ τῶν ἀρετῶν κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ καὶ νὰ ζοῦμε σύμφωνα μὲ τὸ βιβλίον τῶν οὐρανίων καλῶν τρόπων, ποῦ εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ δύο κονδυλοφόροι τοῦ Χριστοῦ.

Ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποῦ πρόσφεραν τὸ αἷμά τους γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία, κατὰ τὴν περίοδο ποῦ ἡ Ἐκκλησία χειμαζόταν ἀπὸ τὴ μεγάλη αἵρεσι τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἦταν καὶ δύο νέοι, ὁ Μαρκιανὸς κι' ὁ Μαρτύριος, οἱ νοτάριοι τοῦ πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Παύλου. Βασίλευε τότε ὁ Κωνσταντῖος (337-349), ποῦ ἀκολουθοῦσε τὴν κακοδοξία. Ἐπειδὴ ὁ Παῦλος τοῦ ἀντιστεκόταν, τὸν ἐξώρρησε στὴν Ἀρμενία. Τότε θανατώθηκαν κι' οἱ δύο γραφεῖς τοῦ πατριάρχη, γιατί ἔμεναν ἀκλόνητοι στὴν ὀρθὴ πίστι. Ὁ ὑμνωδός, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν ιδιότητά τους ὡς νοταρίων, τοὺς ἀποκαλεῖ «Χριστοῦ καλάμους, ἐς αἷμα τὸ σφῶν ἐκ ξίφους βεβαμμένους». Ἡ ὠραία αὐτὴ παρομοίωσις ἰσχύει βασικᾶ γιὰ κάθε ἀληθινὸ χριστιανό. Ἐμψυχοὶ κονδυλοφόροι τοῦ Κυρίου εἴμαστε

ὄλοι ὅσοι τὸν πιστεύουμε καὶ τὸν ἀγαπάμε. Ἄν ἀφηνόμαστε στὸ χέρι του, γράφουμε κι' ἐμεῖς λίγες ἀράδες στὸ ἀθάνατο κι' ἔνδοξο κείμενο τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Ὅχι ὅπως οἱ μάρτυρες μὲ τὸ πορφυρὸ μελάνι τοῦ αἵματος, ἀλλὰ μὲ τὸ μαῦρο μελάνι τοῦ διαρκοῦς μας πένθους, τοῦ χαροποιοῦ πένθους, ποῦ εἶναι γνώρισμα κάθε χριστιανικῆς ψυχῆς. Εἶναι ἓνα μελάνι μὲ τόσες καὶ τόσες γλυκύτατες ἀποχρώσεις, μένει δὲ κι' αὐτὸ ἀνεξίτηλο στοὺς αἰῶνες. Ἄς ἀφήνουμε τὸν Κύριο νὰ ὀρθογραφεῖ καὶ νὰ καλλιγραφεῖ, χρησιμοποιοῦντας μας ὡς κάλαμό του.

Ἅ Ο Σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

«Προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς». Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ θεῖος γερανός, ποῦ μᾶς σηκώνει ἀπὸ τὴν ἀπώλεια στοὺς οὐρανοὺς, «προσγαμβανόμενές ἡμᾶ». Ἄλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ νὰ ἐκπληρωθῆ αὐτὴ ἡ ἄρσις, χρειάζεται κι' ἡ καλὴ ἀλληλοπροσδεσίς μας. Νὰ τι σημαίνει ἡ σύστασις τοῦ Παύλου: «προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους». Χωρὶς τὴν μεταξύ μας ἀγάπη, ποῦ ὁ ἴδιος ἀπόστολος τὴ χαρακτηρίζει ὡς «σύνδεσμο τῆς τελειότητος», ἡ σωτηρία εἶναι ἀνέφικτη.

Ἅ Ο ἄνθρωπος τῶν βραβείων.

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος θὰ εἶχε ἀσφαλῶς προσέξει τὴ σημασία τοῦ ὀνόματός του. Γεράσιμος σημαίνει: ὁ ἄνθρωπος τῶν βραβείων. Ἔβαλε ἔτσι σκοπὸ του νὰ κατακτήσῃ μὲ ἀκοίμητη προσπάθεια τὸ ἔπαθλο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τὸν ἀμαράντινο στέφανο τῆς οὐράνιας δόξας. Καὶ κατακτῶντας τὸ βραβεῖο αὐτό, ἐπαλήθευσε τὸ ὄνομά του.

Ἅ Η πιὸ μεγάλη ἁμαρτία.

Ὁ Ἄσωτος τῆς παραβολῆς, μακριὰ ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι, ἔκανε ὄλων τῶν λογιῶν τὶς ἁμαρτίες, ἐκτὸς ἀπὸ μία. Αὐτὴ, ἡ χειρότερη ἀπ' ὅλες, ἔγινε στὸ πατρικὸ σπίτι, ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο ἀδελφὸ του. Εἶναι ἡ ἀσπλαχνία τῶν εὐσεβῶν.

Τὸ ποιμνιο καὶ ὁ ποιμὴν.

Οἱ χριστιανοί, ποῦ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἱερεὺς τάχθηκε νὰ ποιμάνῃ, εἶναι λογικὰ πρόβατα. Πολλὰ ἔχει ὁ ποιμὴν νὰ περιμένη ἀπὸ τὴν

ΤΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Πλούσιον και καρποφόρον εἶναι, ἀληθῶς, τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ και Ἀποστολικῇ Μητροπόλει Νικοπόλεως και Πρεβέζης συντελούμενον κατηχητικὸν ἔργον, προνοία και ποιμαντορικῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Αὐτῆς Ποιμενάρχου Μητροπολίτου κ. κ. Στυλιανοῦ. Καὶ τὸ εὐχάριστον τοῦτο γεγονός ἐβεβαιώθη ἀπαξ ἔτι και ἐφέτος, ὡμολογήθη δὲ και διετρανώθη ὑφ' ὄλων ἐν γένει τῶν ἐχόντων και διατηρούντων ὑγιᾶ και ἀγαθὴν συνείδησιν.

Ἐντεῦθεν εἰς τὴν πρό τινος γενομένην σεμνήν, ἀλλ' ἐξαιρετικῶς ἐπιβλητικὴν ἑορτὴν αὐτῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς λήξεως τῶν ἱερῶν μαθημάτων, ἔσπευσαν παμπληθεῖς Χριστιανοί, ὁ Νομάρχης Πρεβέζης κ. Γ. Μαρκόπουλος, ὁ Δήμαρχος Πρεβέζης κ. Δ. Κρόκος, πολλοὶ ἐπίσημοι, Καθηγηταί, Διδάσκαλοι, Γονεῖς, Κηδεμόνες, κ. ἄ., οἵτινες ἀσφυκτικῶς κατέλειψαν τὴν αἵθουσαν και μετ' εὐχαριστήσεως παρηκολούθησαν αὐτήν, και ἐθαύμασαν τὸ συντελεσθὲν ἔργον, ὅπερ παρουσίασε κατὰ τρόπον ἀνάγλυφον ὁ Γεν. Διευθυντῆς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πανσο. Ἀρχιμ. Φιλάρετος Βιτάλης, Ἱεροκλήρῳ, ὡς ἐξῆς:

Ἄσμένως τελοῦμεν σήμερον τὴν εὐχαριστήριον ταύτην ἑορτὴν, ἐπὶ

ἀναγέννησί τους στή ζωῇ τοῦ Χριστοῦ, ὅπου κοπιᾶ κι' ἀγωνίζεται νὰ τὰ εἰσαγάγῃ και νὰ τὰ διατηρήσῃ. Οἱ κόποι του δὲν θὰ πᾶνε χαμένοι και τὸ ἔργο του θὰ γίνεται διαρκῶς ἐλαφρότερο και γλυκύτερο, ὅταν τὰ πνευματικά του τέκνα δυναμώνουν στήν πίστι και προχωροῦν ἀπὸ ἀρετὴ σὲ ἀρετὴ. Τὴν εἰκόνα ἐνὸς τέτοιου ποιμένου, εὐνοημένου ἀπὸ τὰ πράγματα, δίνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος στὸ παρακάτω ἀπόσπασμα ἀπὸ μιὰ ὁμιλία του, ποῦ ἐξεφώνησε στήν Κωνσταντινούπολι, ὅταν γύρισε ἀπὸ τὴν ἐξορία:

«Κανεῖς δὲν ἔχει τὰ παιδιὰ τὰ δικά μου, τὸ ποιμνιο τὸ δικό μου, τὴν εὐφορὴ γῆ ποῦ σὲ μένα ἔλαχε. Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ δουλέψω σὰν γεωργός· ἐγὼ κοιμᾶμαι και τὰ στάχια αὐξαίνουν. Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ κουρασθῶ· ἐγὼ ἡσυχάζω και τὰ πρόβατά μου νικᾶνε τοὺς λύκους. Τί πρέπει νὰ σᾶς ὀνομάσω; Πρόβατα ἢ ποιμένες; Στρατιῶτες ἢ στρατηγούς; Ὅλα τὰ ἐπίθετα ποῦ βρίσκω, σᾶς ταιριάζουν. Ὅταν βλέπω τὴν εὐταξία σας, σᾶς ὀνομάζω πρόβατα. Ὅταν δῶ τὴν ἔγνοιᾶ σας, ποιμένες σᾶς προσφωνῶ. Ὅταν δῶ τὴ φρονιμάδα σας, κυβερνήτες σᾶς ἀποκαλῶ. Ὅταν δῶ τὴν ἀνδρεία και τὴ σταθερότητά σας, στρατιῶτες και στρατηγούς ὄλους μαζί σᾶς ὀνομάζω».

Οἱ πιστοὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ περιμένουμε ὄλα ἀπὸ τὸν ποιμένα μας. Πρέπει νὰ μοιραζόμεστε μαζί του τὶς ἔγνοιες, τὶς φροντίδες, τοὺς κόπους και τὶς θυσίες, ποῦ προσφέρει γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ εἴμαστε οἱ συνεργοὶ του, οἱ βοηθοὶ του, οἱ συνοδοὶ του στὸν δύσκολο δρόμο τῶν εὐθυνῶν, ποῦ τοῦ ἀνοίγεται.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

τῇ λήξει τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων, καὶ τῆς περιόδου 1961-62. Καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὑπερχαίρομεν πνευματικῶς, ὅσο ὁ Ἄναστας Κύριος, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, «συνεζωποίησεν» ἡμᾶς «σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαιλίσας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον» (Κολασ. β', 13), διὸ «καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. β' 6) ἅπαντας τοὺς «μετὰ πάσης εὐχαριστίας» (Πράξ. κδ', 3. Α' Τιμ. δ', 4) καὶ εὐγνωμοσύνης ἀποδεξαμένους «τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. γ', 6), τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ «αἰωνίαν λύτρωσιν» (Ἐβρ. θ', 12).

Ἡ εὐφρόσυνος αὕτη ὑπόμνησις τῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο καὶ αὐθις εἰς πάντα τὰ τέκνα Αὐτῆς προσφάτως· ἐτέθη δ' ὡς σφραγὶς καὶ κατακλείς τῶν ἐφετειῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἐξ οὗ καὶ ἐξηγεῖται τὸ γεγονός, ὅτι ἡ παρούσα τελετὴ φέρει κατ' ἐξοχὴν ἀναστάσιμον χαρακτῆρα.

Ἄλλως τε εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ διασαλπίζωμεν ἐν παντὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν τριήμερον Ἀνάστασιν, ἥτις ἀποτελεῖ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Λατρείας τὸ κέντρον καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συναποτελοῦμεν τὴν τῆς Ἀναστάσεως Ἐκκλησίαν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἡ σταυρωθεῖσα θεία Ἀγάπη ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, διεξήγαγε σκληρὰν πάλην· ἠγωνίσθη ἀποφασιστικῶς καὶ ἐθριάμβευσε τελικῶς διὰ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ. Ὡς νικητῆς δὲ τοῦ θανάτου καὶ πασῶν τῶν καταχθονίων δυνάμεων, ἐγένετο Φῶς καὶ Λύτρωσις, δηλονότι μέσον φωτισμοῦ καὶ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, αἰώνιον σύμβολον ἀγωνιστικῆς πορείας, ἀλλὰ καὶ νίκης καὶ θριάμβου εἰς τὴν παρούσαν καὶ τὴν ἐπέκεινα τοῦ τάφου ζωὴν, καθολικὴν ὀρασιότητος καὶ ὑπέρκалος κοσμογονίαν καὶ ἀγασμός.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Πνεῦμα ἡρωϊσμοῦ. Πνεῦμα ἐθελουσίας καὶ αὐταπαρνήσεως. Πνεῦμα ζωῆς πίστεως εἰς τὴν ἐν Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ Ἀνάστασιν καὶ δόξαν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς, οἱ Θεοῦ ἐν τεταγμένοις εἰς τὴν τοῦ Εὐαγγελίου διακονίαν, μὴ βλέποντες εἰς πρόσωπα ἀνθρώπων, διὸ καὶ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ἀφ' οὗ κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον «οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ» (Β' Τιμ. α', 7) «μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστώντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὅλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι... ὡς λυποῦμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες» (Β' Κορ. 3-10) οὐ παύομεν εὐαγγελιζόμενοι πανταχοῦ «τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν» (Πράξ. ιζ', 18) Αὐτοῦ, μάλιστα δ' ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς Σχολείοις.

«Τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες» (Λουκ. κ', 26) καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς φοιτῶντες νέοι καὶ νέαι, μαθηταὶ καὶ μαθήτριά, ἐπάναγκες εἶναι ὅπως γνωρίσουν ἰδιαιτέρως τὸν Ἀναστάντα Χριστὸν «καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ» (Φιλιπ. γ', 10). Εἶναι ἐπιβεβλημένον, ὅπως πληροφορηθῶν ἐγκύριως, ὅτι Ἐκεῖνος διὰ τῆς ἀπαραιμιλλοῦ διδασκαλίας αὐτοῦ, τοῦ ἐκουσίου Σταυροῦ καὶ ἰδία διὰ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ διεκλήρυσεν ἐμπράκτως, ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἔχει αἰωνίαν καὶ ἀκατάλυτον ἀξίαν. Νὰ βεβαιωθῶν ἀσφαλῶς, ὅτι οὗτος διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποκλει-

στικῶς ὑπερυψώθη, ὡς ὑπερτάτη ἀξία. Καί, ἐκτιμῶντες πάντα ταῦτα βαθύτατα, καταστοῦν φωτόλουστοι ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς Ἐναστάσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναλάβουν πρωτοποριακὸν καὶ ἀδιάπτωτον ἀγῶνα διὰ τὴν καθολικὴν ἐξανάστασιν καὶ ἀναδημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινωνίας, διὰ τῆς εἰρηγικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Θριαμβευτοῦ Χριστοῦ, τοῦ εἰπόντος αὐθεντικῶς «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ια', 25).

Ἐνεκεν τούτου ὁμολογοῦμεν καὶ διακηρύσσομεν, ὅτι ἡ φιλόστοργος Μήτηρ Ἐκκλησία ἐπραξε καὶ αὐθις τὸ καθήκον Αὐτῆς εἰς τὸ ἀκέραιον. Εἰργάσθη ἐπιμελῶς διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν κορυφαίων τῆς ζωῆς ἀξιῶν εἰς τὰς συνειδήσεις τῆς μαθητιώσης νεότητος καὶ τῆς ἡμετέρας περιφέρειας. Ἐγάρραξεν ἐντὸς αὐτῆς ὁδὸν ἀγῶνος καὶ δόξης, ἀναλωτικῶν φρόνημα εὐσεβείας, εὐγενῆ χαρακτήρα, αἰσθήματα βαθέα καὶ σύνθετα ἀγάπης καὶ πίστεως πρὸς τὸν Θεόν, ἀγάπης καὶ συμπαθείας πρὸς τὸν πλησίον. Μετέδωκε ἕνα παλμόν, μίαν πίσυν, μίαν βαθεῖαν ψυχικὴν ἐνότητά. Διεβεβαίωσε προσέτι, ὅτι οὐδέποτε ἡ ἐνοια τῆς Πατρίδος θ' ἀπολεσθῆ, οὐδὲ αἱ πνευματικαὶ ἀξίαι τῆς ζωῆς, οἳ εἶναι Θεός, Χριστός, Ἐκκλησία, Οἰκογένεια, θὰ πέσουν καὶ θὰ συντριβοῦν, διότι εἰς ἀμφοτέρα ταῦτα τὰ βιώματα σχηματίζονται αἱ ζωηρότεραι συγινήσεις ἡμῶν, ἐκφράζεται ὁ ἀνθρωπισμὸς καὶ τὸ ὑπέρκαλλον τῆς ψυχῆς ἡμῶν μεγαλεῖον. Καὶ ἐν τρισὶν λέξεσιν: Ἐδίδαξαν, ἐφώτισεν, ἡγίασεν. Ἡ διδασκαλία δ' αὕτη γίνεται ἤδη ἀσφαλῶς ἕνα θαυμασίον τραγούδι, ἕνας ὕμνος ἐξαισίας ὁμολογίας: «Ναὶ Χριστέ μου, ἐσένα λατρεύω, ἡ ψυχὴ μου ἐσένα ζητάει, ἡ καρδιά μου γιὰ σένα σκιρτάει, ἡ πνοή μου ἐσένα ὕμνεϊ», πράγμα τὸ ὁποῖον ἐνισχύει τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἀναδημιουργία ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἐναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἄρχεται.

Εἴμεθα, ὡς ἐκ τούτου, βαθύτατα εὐγνώμονες ἅπαντες, οἱ τε διδάξαντες καὶ διδαχθέντες ἐναντι τοῦ Μεγαλοδώρου καὶ Παναγθοῦ Θεοῦ, πρῶτον, καὶ δεῦτερον ἐναντι τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ ἀκαμάτου Μητροπολίτου ἡμῶν Νικοπόλεως κ. Στυλιανοῦ, τῶν ἐν Κυρίῳ συνεργῶν ἡμῶν εἰς τὴν θαυμασίαν ταύτην προσπάθειαν τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ ἔτι μᾶλλον αἰσθανόμεθα πολλὴν ἱκανοποίησιν καὶ πνευματικὴν ἐναγκαλλίασιν, καθ' ὅσον ὁ ἀπολογισμὸς τῆς τελευταίας περιόδου παρουσιάζεται τὰ μάλιστα δαψιλῆς. Ἐλειτούργησαν 149 ἐν συνόλῳ Κατηχητικὰ Σχολεῖα εἰς ἅπασαν τὴν Θεόσωστον Ἐπαρχίαν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἐξ ὧν 8 Ἀνώτερα, 12 Μέσα, 123 Κατώτερα καὶ 6 Ἐργαζόμενα. Ἐν αὐτοῖς δ' ἐδίδαξαν φιλόπῳως θεολόγοι Κληρικοὶ 3, θεολόγοι Λαϊκοὶ 5, Ἱερεῖς—Κατηχηταὶ 65, εἰδικοὶ Κατηχηταὶ καὶ Κατηχήτρια 7 καὶ Διδασκαλοὶ καὶ Διδασκάλισσαι 41, ἐκ τῶν δύο ἐκπαιδευτικῶν περιφερειῶν Πρεβέζης, ἐκ τοῦ τμήματος Κάμπου—Ἄρτης καὶ ἐκ τοῦ τμήματος Βονίτης—Ἀστακοῦ.

Ὁ πνευματικὸς ἐπίσης ἀμητὸς εἶναι πλοῦσιος καὶ εἰς ὠραίας θρησκευτικὰς ἐξορμήσεις, εἰς φιλανθρωπικὰς ἐκδηλώσεις, ἐπισκέψεις φυλακῶν κ.τ.λ., εἰς εορτὰς καὶ «μέθεξιν» εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀξιόλογος ἐξ ἄλλου τυγχάνει καὶ ἡ κίνησις τῆς Βιβλιοθήκης, ἥτις ἐρέτος περισσοτέρως ἐπλουτίσθη διὰ πολλῶν νέων—ἐκλεκτῶν βιβλίον καὶ ὁσημέραι καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀξιοσπούδατος δι' ἅπασαν τὴν πόλιν ἡμῶν.

Ἰδιάζον τῆς ληξάσης περιόδου γνώρισμα εἶναι ἡ ἀπόκτησις —δι' ἀγορᾶς— ἐνὸς μαγνητοφώνου τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, δι' οὗ δύνανται οἱ κατηχοῦμενοι, παραλλήλως πρὸς τὰ μαθήματα, ν' ἀκούουν διάφορα θρησκευτικῶν καὶ διδασκατικῶν περιεχομένου σκέτες κ.τ.τ. εἰς εἰδικὰς ἡχογραφημένας ταινίας παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ῥωσάτως διενεμήθησαν καθ' ἅπαν τὸ ἔτος δωρεὰν εἰς ἅπαντας τοὺς

μαθητάς και τὰς μαθητριάς τῶν Καττηχητικῶν Σχολείων, ἀνερχομένους εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 6.884, χιλιάδες και μυριάδες βιβλίων, βιβλιδίων, ἐντύπων, περιοδικῶν, οἰκόνων, σημάτων, σημειωματαρίων, ἐνθυμίων και ἄλλων μικρῶν δῶρων, δι' ἅτινα πάντα ἀπητήθη δαπάνη ἐκ δραχμῶν 16.525. Πλὴν τούτων ἐχορηγήθησαν εἶδη ἱματισμοῦ και ὑποδήσεως εἰς ἐνδεεῖς μαθητάς και μαθητριάς. Κατὰ ἓνα δὲ ἡμέτερον—αὐθεντικὸν ἀπολογισμὸν ἀπεδείχθη, ὅτι ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1953 μέχρι σήμερον ἐδαπανήθησαν (143.249) ἑκατὸν τεσσαράκοντα τρεῖς χιλιάδες, διακόσαιο τεσσαράκοντα ἐννέα δραχμαί, συλλεγεῖσαι, δραχμὴ πρὸς δραχμὴν, ἀνευ οὐδεμιᾶς δωρεᾶς τινος, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς και μόνον ἄκοντο μόχθοι και προσπάθειαι ἐπαινετῆ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου ἡμῶν κ. κ. Στυλιανοῦ. Μόλις δ' εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, ὅτι πάντες ἐν τῷ ὑπερόχῳ τούτῳ θεσμῷ τῆς Ἐκκλησίας ἐργάζονται οἰκεία βουλήσει, ἀξιεπαίνῳ ἐπιμελείᾳ και καθ' ὀλοκληρίαν ἀ μ ι σ θ ι.

Δυνάμεθα ὡσαύτως ἐνταῦθα νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν συμβολὴν τῶν Καττηχητικῶν Σχολείων τῆς πόλεως ἡμῶν και εἰς ἔργα θεάρεστα, ὅπως λ.χ. εἰς τὸν ἐκ θεμελίων, ἀτρύτοις πόνους και ἀνυστάκτω μερίμνῳ τοῦ κατὰ πάντα ἀρίστου και θαυμασίου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Κληρικοῦ Αἰδεσιμολογιατάτου Πρωτοπρεσβυτέρου πατρὸς Ἀντωνίου Κουλοῦρη, Καττηχητοῦ, ἀνεγειρόμενον Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου συνεισέφερον τὸ ποσὸν τῶν τριῶν χιλιάδων ὀκτακοσίων (3.800) δραχμῶν ἐκ δύο θρησκευτικῶν αὐτῶν παραστάσεων. Ἐπιφυλάσσονται δὲ και εἰς νέαν εἰσφορὰν αὐτῶν και ἄλλως και διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τ.ἐ. τῆς ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ παρουσιάσεως ἀπὸ σιγῆς τοῦ ὑπερόχου θρησκευτικοῦ δράματος «Ἡ θ υ σ ῖ α τ ο ὕ Ἀ β ρ α μ», δι' ἣν δὲν ἦτο τώρα δυνατὴ—ἐνεκα τοῦ ἐλαχίστου μετὰ τὸ Πάσχα χρονικοῦ περιωρίου, — ἡ προετοιμασία τῶν καττηχητοπαίδων, πρὸς συμπεριλαβὴν και ταύτης εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς παρουσίας ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων ἑορτῆς. Ἄλλως τε ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν, ὅτι ἐφέτος δι' ὄλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως πλειστάκις ἀπησχολήθη ἡ ἡμετέρα ἀγάπη, διόπερ και ἀπεφυγόμεν ἐπιμελῶς νὰ κουράσωμεν αὐτὴν και σήμερον διὰ προγράμματος ἐξωγκωμένου.

Κλείοντες, πανευτυχεῖς, και τὴν παροῦσαν καττηχητικὴν περίοδον, αἰσθανόμεθα, ὅτι πρωτίστως «ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε» και ἐπὶ πᾶσιν (Β' Θεσσ. β', 13). Διερμνεύομεν δ' εἶτα, ἐκ μέσης καρδίας, θερμὰς τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ καττηχητικῇ ταύτῃ Διακονίᾳ πολυτίμους συνεργάτας ἡμῶν, Κληρικούς τε και Λαϊκοὺς, τοὺς τιμίως και εὐδίκως ἀποδεξαμένους τὴν τιμὴν τοῦ Καττηχητοῦ και διαφυλάξαντας αὐτὴν εἰς περιωπὴν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως. Εὐχαριστοῦμεν ὡσαύτως ἡμᾶς τοὺς συμπαρόντας και πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε ἐμφανῶς ἢ ἀφανῶς συνεργήσαντας ἐν τῷ ἱερῷ ἡμῶν ἔργῳ. Ἡ Χάρις και ἡ εὐλογία «τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα» (Α' Τιμ. ς', 13) ἔστω μεθ' ἡμῶν.

Και ἤδη, ἀγαπητοὶ μαθηταὶ και μαθητριάς τῶν Καττηχητικῶν Σχολείων, πρὸς ἡμᾶς στρέφω ἐν κατακλιθεὶ τὸν λόγον. «Μιμνήσκεισθε» τῶν ὄσων ἐδιδάχθητε (Ἐβρ. ιγ' 3). Και ἀποβλέψατε σταθερῶς εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν σας. Εἰς τοὺς σκληροὺς, ἀλλ' εὐγενεῖς ἀγῶνας τῆς ζωῆς σας δέον νὰ λάμπη διὰ παντός ἡ δὰς τῆς χριστιανικῆς σας πρωτοπορείας. Εἴσθε σκαπανεῖς και οἰκοδόμοι λαμπρῶν δημιουργημάτων. Ὀφείλετε νὰ ἀποβῆτε ἐπάξιον συνεχιστὰς τῶν ἔργων και τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων τῶν εὐσεβῶν και ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων. Περιφουρήσατε τὸν θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς σας. Διατηρήσατε ἀκεραίαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειάν σας και τιμὴν. Ἐργασθῆτε τιμίως και εὐσυνειδήτως διὰ τὴν φιλιτάτην ἡμῶν Πατρίδα, τὴν ἀθάνατον και αἰωνίαν Ἑλλάδα, διὰ τὴν περιφουρήσιν τοῦ κύρους, τῆς θαυμασίας ἀκτινοβολίας, τοῦ Ἑλληνο—Χριστιανικοῦ Αὐτῆς πολιτισμοῦ, τοῦ

ἀρρήτου καὶ ἀνυπερβλήτου μεγαλείου Τῆς, ἀπὸ τὰς καταρμάδεις καὶ φρικαλέας ἰδέας τῶν οἰωνδήποτε ἀδυσωπῆτων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν Αὐτῆς. Σεῖς, ἡ φέρελπις νεότης, δέον νὰ καταστήτε θεματοφύλακες, καὶ τῶν πατρίων προασπισταί, τῶν οἰκογενειακῶν θεσμῶν καὶ πάσης πνευματικῆς τῆς ζωῆς ἀξίας. Ἔστέ δὲ βέβαιοι, ὅτι ἡμεῖς οἱ Πνευματικοὶ σας Πατέρες, «οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ (τοῦ Ἀναστάτου Χριστοῦ) ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατήσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ» (Κολασ. α', 9-12).

Ἐν μέσῳ ἀτμοσφαιρας θρησκευτικῆς ἐξάρσεως καὶ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐπικολούθησαν ἀπαγγελίαι, θαυμάσιαι καὶ συγκινητικαὶ εἰς περιεχόμενον, ἐψάλλησαν ὑπὸ τῆς ἀριστοτεχνικῶς καταρτισθείσης χορωδίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὕμνοι καὶ πρωτότυπα ἄσματα, ἡ δὲ μαθητρία τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ—Στ' ἐξαταξίου Γυμνασίου—Δέσποινα Χρήστου εἶπεν ὠραιότατῃν ἀποχαιρετιστήριον διὰ τὸ Κατηχητικὸ ὄμιλιαν, ἥτις ἐδημιούργησεν ἀρίστας ἐντυπώσεις. Ἐν συνεχείᾳ διενεμήθησαν βιβλία-ἐπαθλα εἰς πάντας τοὺς ἀνελλιπῶς φοιτήσαντας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μαθητὰς καὶ μαθητριάς, ἀξίας 2.410, καὶ ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Γεν. Ἀρχ. Ἐπιτρόπου τὸ κατωτέρω τηλεγραφικὸν Μήνυμα τοῦ ἐν Ἀθήναις εὐρισκομένου Συνοδικοῦ Συνέδρου Σεβ. Μητροπολίτου κ. κ. Στυλιανοῦ.

«Ἐπὶ τῇ εὐσήμεν ἡμέρᾳ λήξεως μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων μητροπολιτικῆς Ἡμῶν περιφερείας ἐκφράζομεν τὴν εὐάρεσκειαν ἡμῶν εἰς τὸν ἀκούραστον Γενικὸν Διευθυντὴν—Ἱεροκῆρυκα Πανσο. Ἀρχιμανδρίτην Φιλάρετον, εἰς τοὺς Κατηχητὰς καὶ Κατηχητριάς, μαθητὰς καὶ μαθητριάς Κατηχητικῶν Σχολείων, εὐχόμενοι πατρικῶς καὶ ὀλοφύχως, ὅπως ἡ πλουσία μετ' αὐτῶν ἡ χάρις τοῦ Ἀναστάτου Χριστοῦ. Ἐπευχόμενοι δ' ἅμα εὐχαριστοῦμεν καὶ τοὺς εὐσεβεῖς Γονεῖς καὶ Κηδεμόνας τῶν μαθητῶν καὶ ἀπαντας συμπαρισταμένους εἰς εὐεργετικὸν καὶ σωτήριον θεσμὸν Κατηχητικῶν Σχολείων διὰ τῆς ἐν γένει ἐνισχύσεως τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγωγῆς νέων καὶ νεανίδων ἐπ' ἀγαθῷ Μητρός Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους. † Νικ ο π ὀ λ ε ω ς Σ τ υ λ ι α ν ὀ ς».

Καὶ διὰ τῆς ψαλμωδίας τῆς φήμης Αὐτοῦ ἡ ὠραία ἑορτὴ ἔληξεν, ἐνῶ ἅπαντες «ὕπνευσαν ... δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον» (Λουκ. β', 20).

ΜΙΧΑΗΛ ΑΥΔΙΚΟΣ
Θεολόγος Κατηχητῆς

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀπὸ 1-5-62 ἕως 17-5-62 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα ἐκ τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς.

1) Αἰδ.σ. Δρακὰ κη ν' Ἐμμ., Ἱ. Μητρ. Κρήτης. Σύνταξις 927 δρχ. Ἐφ' ἅπαξ 14.997 δρχ.

2) Αἰδ.σ. Καπατσώρη ν Σταῦρον, Ἱ. Μητρ. Κεφαλληνίας. Σύνταξις δρχ, 1041. Ἐφ' ἅπαξ 15.310.50 δρχ.

3) Αἰδ.σ. Λουτζον Παναγ., Ἱ. Μητρόπ. Μαρωνείας. Σύνταξις δρχ. 848. Ἐφ' ἅπαξ 19.053 δρχ.

4) Πρεσβυτέρων Μαρτίαν Ἐμμ. Δραμουντάνα, Ἱ. Μητρ. Κρήτης. Σύνταξις δρχ. 923.

- 5) Αἰδ. Λιονὴν Σπυρίδωνα, Ἰερὰ Μητρ. Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης. Σύνταξις 700 δρχ. Ἐφ' ἄπαξ 14.350 δρχ.
- 6) Αἰδεσ. Δημανίδην Χριστόδουλον, Ἰ. Μητρόπ. Ἐλευθερουπόλεως. Σύνταξις 826 δρχ. Ἐφ' ἄπαξ 15.151 δρχ.
- 7) Πρεσβυτέραν Χαρίκλειαν Χρ. Καίσαρη, Ἰ. Μητροπόλεως Παραμυθίας. Σύνταξις δρχ. 658. Ἐφ' ἄπαξ 22.432 δρχ.
- 8) Πρεσβυτέραν Μαρίαν Γ. Μουρτζάκη, Ἰ. Μητρ. Κρήτης. Σύνταξις δρχ. 672. Ἐφ' ἄπαξ 14.692 δρχ.
- 9) Πρεσβυτέραν Ἀλεξάνδραν Κ. Μουλοπούλου, Ἰ. Μητρ. Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. Σύνταξις δρχ. 710. Ἐφ' ἄπαξ 14.833,50 δρχ.
- 10) Αἰδεσ. Τζαρνάβαν Βασιλείον, Ἰ. Μητρ. Λαρίσης. Σύνταξις δρχ 1044. Ἐφ' ἄπαξ 19.463 δρχ.
- 11) Αἰδεσ. Παπαχρήστου Κων/νον, Ἰ. Μητρ. Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας. Σύνταξις δρχ. 1.191. Ἐφ' ἄπαξ 19.496 δρχ.
- 12) Αἰδεσ. Δροβατζίκαν Χρήστον, Ἰ. Μητροπόλεως Γρεβενῶν. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 15.310,50.
- Αἰδεσ. Μπριντζολάκην Ἡσύχιον. Πρινιὰ - Ἡρακλείου Κρήτης. Μέχρι τῆς ἀποδόσεως Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν Ἐορτῶν εἰς τὰ Ἀπόδειπνα ἀναγιγνώσκειται τὸ Κοντακίον αὐτῶν. Εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν τοῦ Κοντακίου τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου τῆς Μονῆς πρέπει νὰ ἀναγινώσκηται τὸ Κοντάκιον τοῦ Ἁγίου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου κυρίως ὀνομάζεται ἡ Μονή. Κυθῆριοι λειτουργοί. Ἡ ἀπόλουσις τοῦ νεοβαπτισθέντος πρέπει νὰ γίνεται ἀπαραιτήτως πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος. Α. Δ. Γ. (Παρνασσίδα). Πρωτίστως νὰ ζητήσῃτε τὴν γνώμην τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου σας, ὁποῖος ἐφ' ὅσον ἤθελεν ἀποφασίσῃ νὰ χορηγήσῃ εἰς ἡμᾶς ἀπολυτήριον πρὸς κατάληψιν ἐφημεριακῆς θέσεως εἰς τινὰ ἐνορίαν Βορείου Ἐπαρχίας, εἶναι δυνατόν νὰ ἀλληλογραφῆσῃ πρὸς συνάδελφον Ἀρχιερέα διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ καλλιέργεια τῆς θελήσεως διὰ τοῦ Ὀρδοδόξου Ποιμαντικοῦ ἔργου (Β').—**Πρωτ. Χρυσοστόμου Γισούρη**, Πρὸς κατωτέρους Κληρικούς.—**Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Μία ἀνοικτὴ Ἐπιστολή.—**Κων/νου Μ. Φούσκα**, «Οὐχ ἵνα ζῶμεν, ἀλλ' ἵνα Θεῷ ζῶμεν» (Σκέψεις περὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως).—«Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστολῆς καὶ διδάγματα ψυχωφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν ἔξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως** (Ἀπόδοσις **Θεοδ. Σπερίντσα**).—**Βασιλείου Ἡλιάδη**, Ἡ βυζαντινὴ ψυχὴ ἐπικοινωνῶντας μετὰ τὴν ἀθάνατην ψυχὴν ὀλοκλήρου τῆς φυλῆς. Τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸν γελαστὸ Ἀργολικὸν ἀμπελόν.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴν ἡθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.—**Βασιλείου Μουστάκη**, Ἄῖεροι διαλογισμοί.—Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὀδὸς Φιλοθέης 19— Αθῆναι. Τηλ. 227-689.

*Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶν 1. Ἀθῆναι.